

สภาพพื้นฐานทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมของจังหวัดสงขลา

๑. ลักษณะทางกายภาพของจังหวัดสงขลา

๑.๑ ที่ตั้งและอาณาเขต

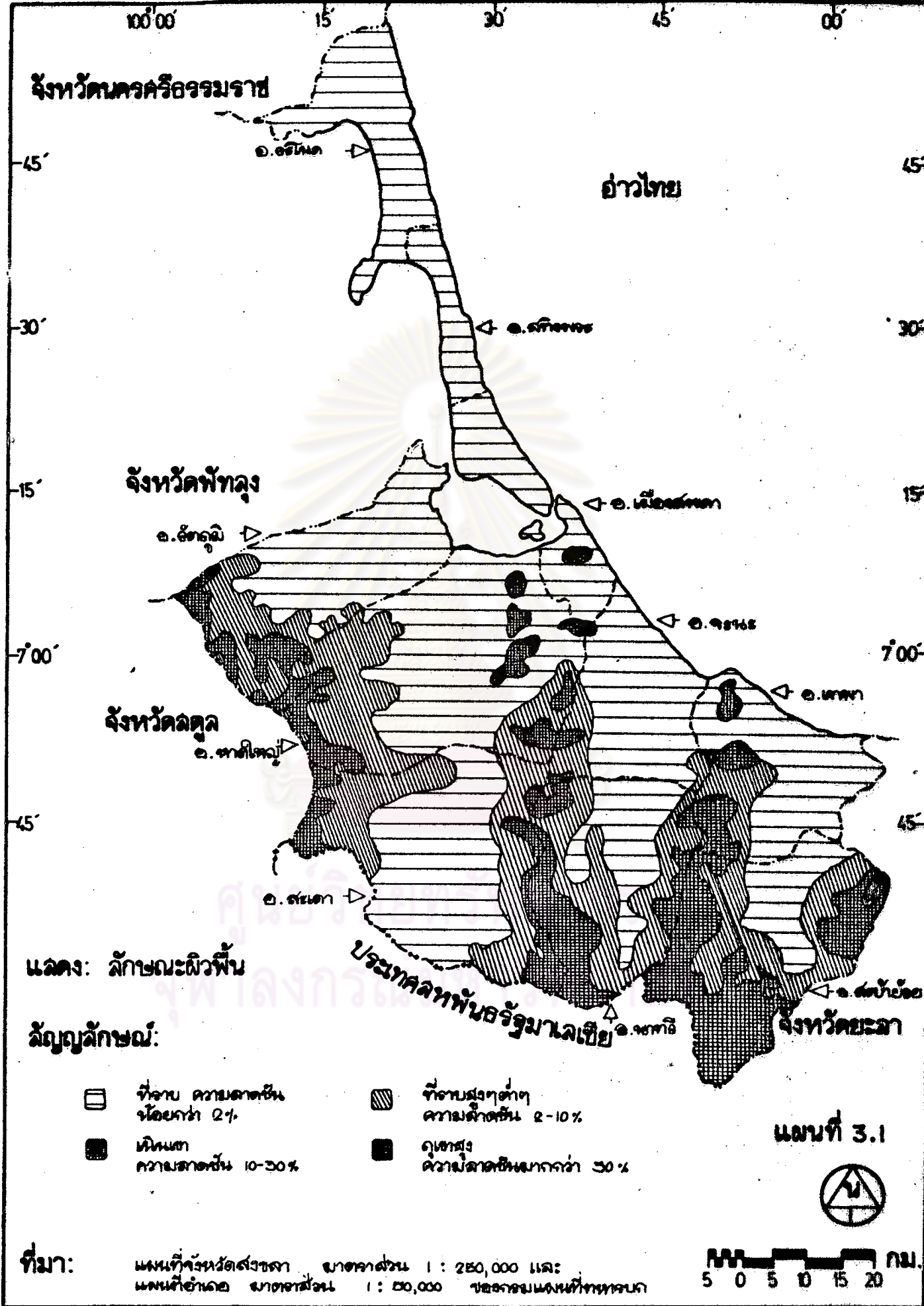
จังหวัดสงขลาตั้งอยู่ทางใต้บนฝั่งทะเลด้านตะวันออกของประเทศไทย ประมาณเส้นรุ้งที่ ๖°๑๔' - ๗°๕๖' เหนือ และเส้นแวงที่ ๑๐๐°๐๑' - ๑๐๑°๐๗' ตะวันออก มีเนื้อที่ประมาณ ๔,๕๗๖,๒๕๑ ไร่ หรือประมาณ ๗,๓๒๑.๒๓ ตารางกิโลเมตร^๑ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถไฟ ๔๔๗ กิโลเมตร และโดยทางรถยนต์สายเลียบชายฝั่งตะวันออกประมาณ ๑,๒๕๘ กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	จดจังหวัดนครศรีธรรมราชและพัทลุง
ทิศตะวันออก	จดอ่าวไทย
ทิศตะวันตก	จดจังหวัดพัทลุงและสตูล
ทิศใต้	จดจังหวัดยะลา ปัตตานี และประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ (ดูแผนที่ ๓.๑ ประกอบ) ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดสงขลา มีแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ โดยสามารถแยกได้เป็น ๓ ประเภท ดังนี้

ก. พื้นที่ราบธรรมดา (Flat Plain) อยู่ทางทิศเหนือของจังหวัด สภาพพื้นที่ราบเรียบ สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ ๒-๓ เมตร ดินเป็นทรายจัด มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ปัจจุบันมีการปลูกผลไม้บ้าง นอกจากนี้ยังมีที่ราบรอบทะเลสาบสงขลา ซึ่งมีสภาพเป็นป่าชายเลนและป่าพรุ

^๑ สำนักงานจังหวัดสงขลา

จังหวัดนครศรีธรรมราช

อำเภอไทย

จังหวัดพัทลุง

จังหวัดสตูล

แผนที่ 3.1

แสดง: ลักษณะผิวพื้น

สัญลักษณ์:

- ที่ราบ ความลาดชันน้อยกว่า 2%
- ▨ ที่ราบสูงๆต่ำๆ ความลาดชัน 2-10%
- หินผา ความลาดชัน 10-30%
- ลูกเขยสูง ความลาดชันมากกว่า 30%

ที่มา: แผนที่จังหวัดสงขลา มาตราส่วน 1 : 250,000 และแผนที่อำเภอ มาตราส่วน 1 : 50,000 ขัดกรอมแผนที่ทหารบก

เป็นที่ลุ่มชื้นแฉะ และบางแห่งเป็นดินเค็ม ปัจจุบันบางส่วนใช้ทำนา

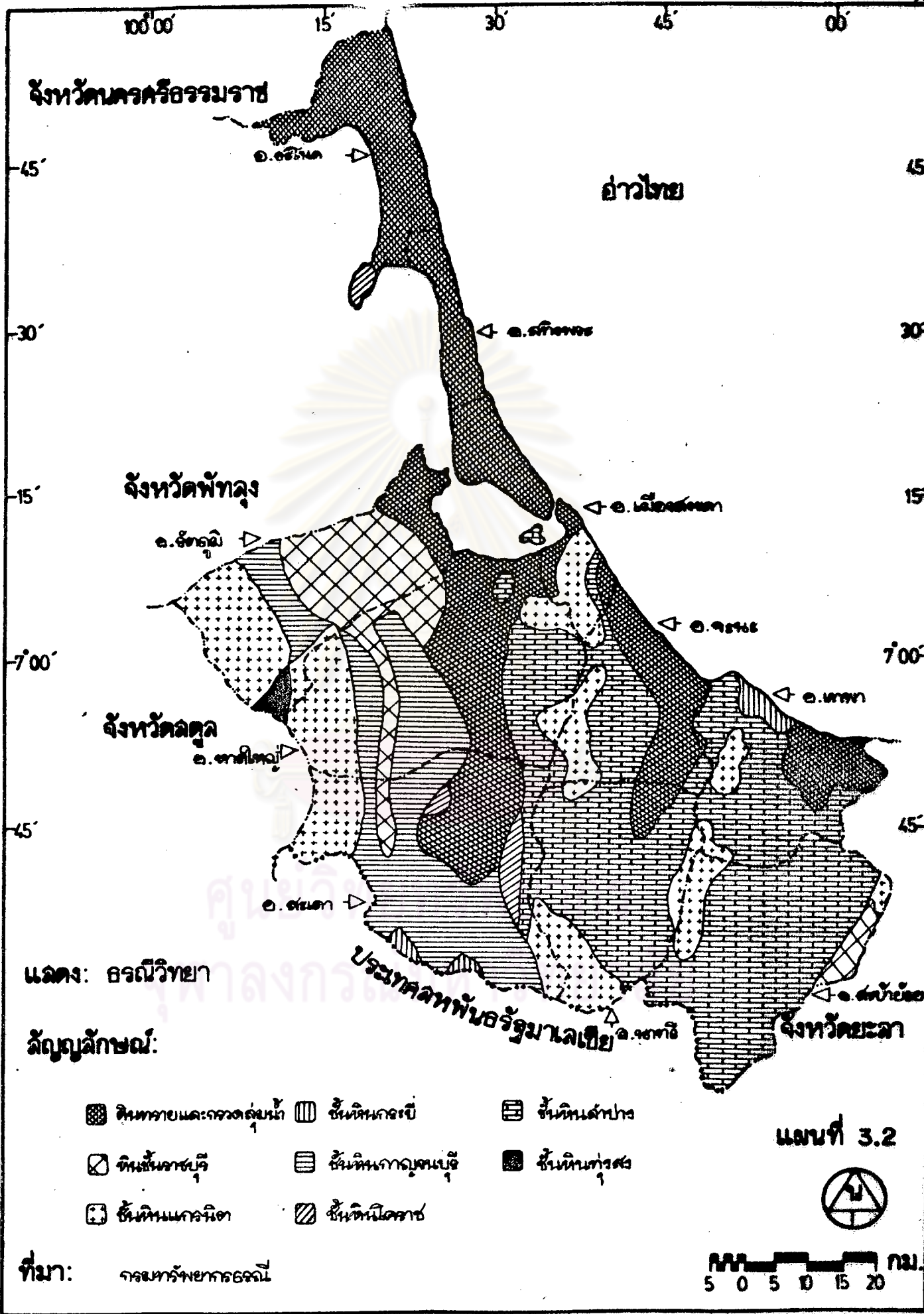
ข. ที่ราบชายฝั่งทะเล (Coastal Plain) อยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัด เป็นหาดทรายตลอดแนวฝั่งทะเล

ค. พื้นที่สูง ๆ ต่ำ ๆ (Sloping Complexes) รวมทั้งที่ราบสูง (High Plains) เนินเขา (Hills) และภูเขา (Mountains) โดยตั้งต้นจากภูเขาทางทิศตะวันตก และทิศใต้ แล้วยกขึ้น ๆ ลาดลงสู่ทะเลสาบสงขลา เทือกเขาซึ่งก่อให้เกิดทางน้ำที่สำคัญไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลานั้น ส่วนใหญ่จะมีความสูงระหว่าง ๒๕๐-๑,๓๕๐ เมตร จากระดับน้ำทะเล และก่อให้เกิดมีลักษณะภูมิประเทศที่สวยงามมากมาย เช่น ป่าไม้ และน้ำตก เป็นต้น

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญที่สุดของบริเวณนี้คือ ทะเลสาบสงขลา ซึ่งจัดเป็นทะเลสาบที่ใหญ่ที่สุด สวยงามที่สุด และมีทรัพยากรในน้ำที่มีค่าที่สุดของประเทศ โดยมีพื้นที่ประมาณ ๑,๐๕๑ ตารางกิโลเมตร ทะเลสาบสงขลาติดต่อกับ ๓ จังหวัดด้วยกันคือ สงขลา พัทลุง และนครศรีธรรมราช ประกอบด้วยทะเลสาบตอนนอก ซึ่งเชื่อมกับอ่าวไทย โดยผ่านแหลมเล็ก ๆ กว้างประมาณ ๒ กิโลเมตร ของเมืองสงขลา ทะเลสาบตอนใน และทะเลน้อยซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของทะเลสาบ ในอนาคตอันใกล้นี้มีแนวโน้มว่าจะมีการนำทะเลสาบสงขลา และพื้นที่ในเขตลุ่มน้ำโดยรอบไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของภาคใต้ ทั้งในแง่การพัฒนาอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการขยายตัวของเมือง เช่น โครงการที่จะจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม สร้างท่าเรือน้ำลึก ถนนและสะพาน พัฒนาการประมง โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ และการชลประทาน เป็นต้น

๑.๓ ลักษณะธรณีวิทยาและปริมาณน้ำบาดาล (ดูแผนที่ ๓.๒ และ ๓.๓ ประกอบ)

จังหวัดสงขลาจัดเป็นบริเวณที่ราบชายฝั่งทะเล ซึ่งเกิดจากการทับถมตัวกันของน้ำทะเลในสมัยก่อน และบางส่วนเกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำต่าง ๆ ที่ไหลมาจากเทือกเขาทางทิศใต้ และทิศตะวันตกของจังหวัด จึงทำให้ลักษณะของดินที่พบในบริเวณนี้ส่วนใหญ่มีส่วนผสมของทราย และกรวดจากท้องน้ำ ตลอดจนทรากสัตว์โบราณอยู่ในชั้นของดิน บริเวณตอนกลางของจังหวัดซึ่งเป็นทะเลสาบสงขลานั้น พื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม โดยเฉพาะบริเวณทิศเหนือของจังหวัด เป็นหนองน้ำเล็ก ๆ

มากมาย ในขณะที่พื้นที่ส่วนอื่น ๆ เป็นดินทรายเป็นส่วนใหญ่ พื้นที่ทางทิศตะวันตกของทะเลสาบเป็นที่ลุ่มและดินดี เหมาะแก่การเพาะปลูก บริเวณทิศตะวันตกของจังหวัดสงขลา เป็นส่วนที่เป็นหินปูนปนเศษเปลือกหอย ดินทราย ดินเหนียว อันอยู่ในชุดดินราชบุรี สำหรับ เทือกเขาที่อยู่ทางทิศตะวันตกล้อมรอบทะเลสาบสงขลานั้น ส่วนใหญ่ประกอบด้วยหินแกรนิต และเป็นดินเหนียวสีดำนหินปูนของชุดหินทุ่งสง ส่วนบริเวณทิศใต้ของจังหวัดสงขลา ลักษณะดินประกอบด้วย เปลือกหอยและหินทราย ซึ่งอยู่ในชุดดินกาญจนบุรี ลักษณะดินของเทือกเขาทางทิศใต้ เป็นดินปน เปลือกหอยและหินทราย เช่นเดียวกัน

การสูญเสียหน้าดิน เป็นปัญหาที่สำคัญของจังหวัดสงขลา อันสืบเนื่องมาจากการทำลายป่าไม้ตามริมฝั่งแม่น้ำและบริเวณเนินเขา มีผลทำให้เกิดการพังทลายของดินตลอดจนการชะล้างหน้าดินลงสู่ทะเลสาบสงขลา และก่อให้เกิดการตื้นเขินของทะเลสาบทุก ๆ ปี

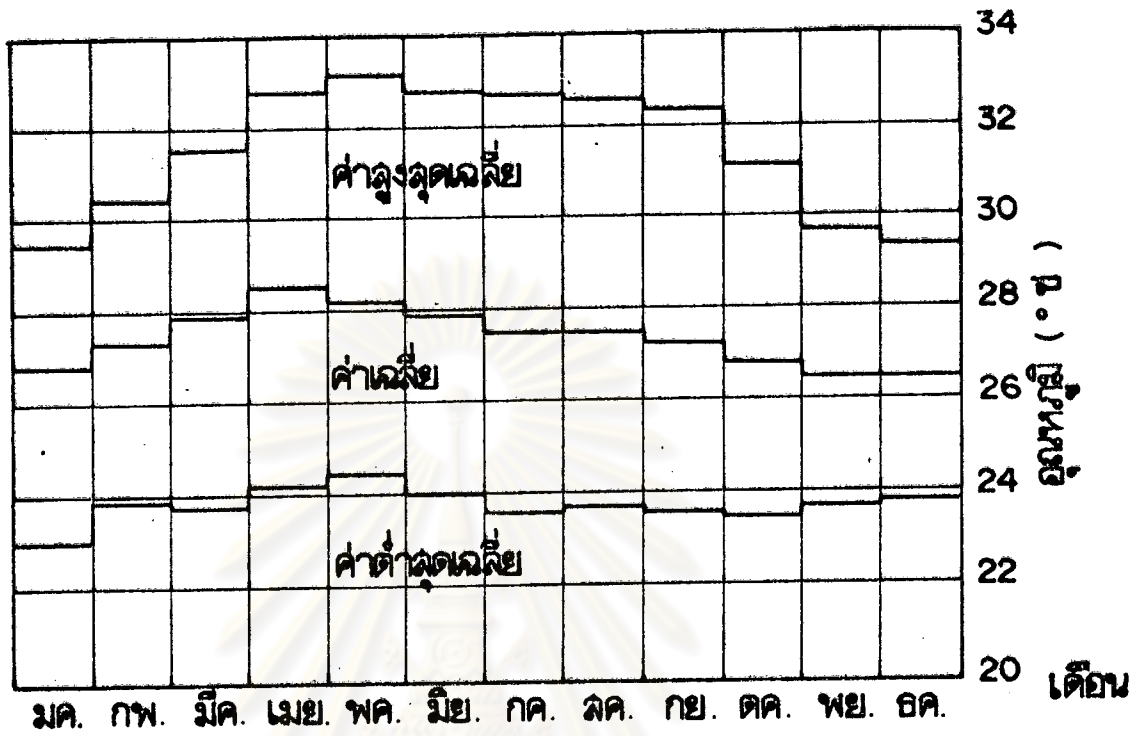
จากการศึกษาถึงผลการวิเคราะห์หน้าบาดาล ที่ดำเนินการโดยกองหน้าบาดาล กรมทรัพยากรธรณี พบว่าระดับน้ำบาดาลในจังหวัดสงขลาอยู่ระหว่าง ๔-๔๐ ฟุต โดยเฉพาะในเขตเทศบาลเมืองสงขลา ระดับน้ำบาดาลลึกไม่เกิน ๒๐ ฟุตเท่านั้น ปริมาณน้ำบาดาลที่ได้รับจากบ่อที่ขุดอยู่ระหว่าง ๑-๑๐๐ แกลลอน/นาที่ หรือ ๕๔,๕๐๐-๕๔๕,๐๐๐ ลิตร/วัน ในอำเภอเมืองปริมาณน้ำจากบ่อที่ขุดมีประมาณ ๑๐-๕๐ แกลลอน/นาที่^๑ ส่วนใหญ่น้ำบาดาลจะมีคุณสมบัติอยู่ในมาตรฐานเหมาะสมแก่การอุปโภค สำหรับการบริโภคนั้นควรมีการแก้ไขคุณสมบัติบางอย่าง เช่น บ่อส่วนใหญ่ในอำเภอเมืองมีเหล็กและแมงกานีสสูงกว่ามาตรฐาน เป็นต้น

๑.๔ ภูมิอากาศ อุณหภูมิ และปริมาณน้ำฝน (ดูแผนภูมิ ๓.๑ ประกอบ)

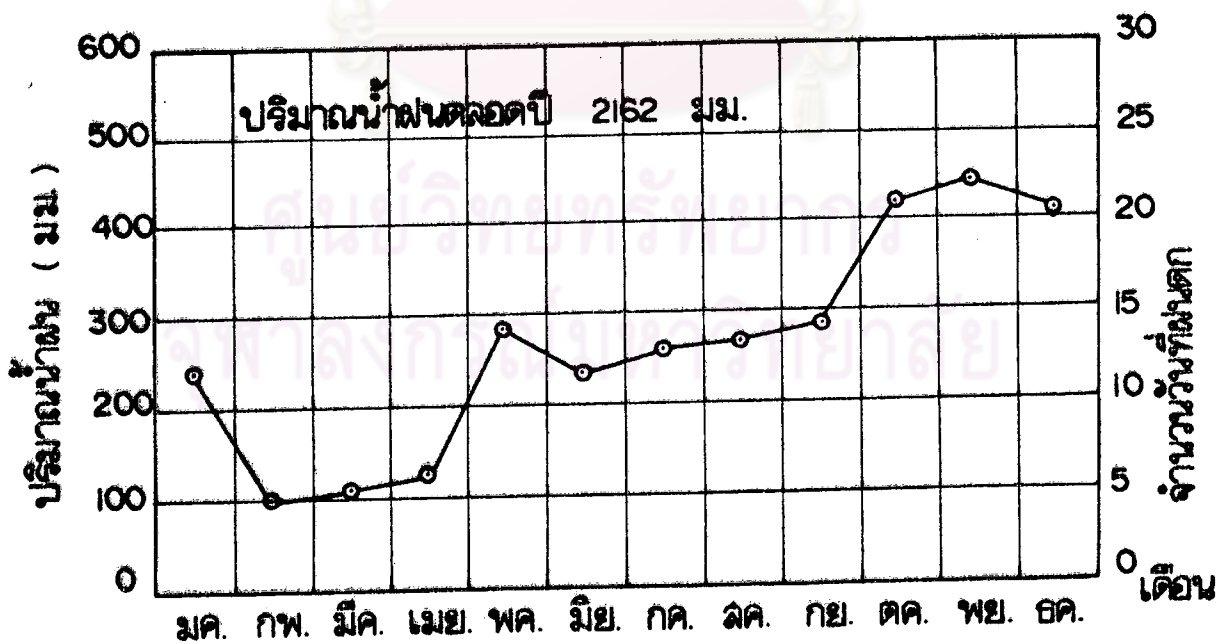
จังหวัดสงขลาตั้งอยู่ในเขตร้อน จึงมีภูมิอากาศตามลมมรสุม ๒ ประเภท และสามารถแบ่งฤดูได้ ๒ ฤดู คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน ฤดูฝนเริ่มจากเดือนตุลาคมถึงมกราคม โดยอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ในช่วงนี้จะมีฝนตกหนักอยู่ ๓-๗ วัน ซึ่งวัดได้อยู่ในช่วง ๒๐๐-๖๐๐ มิลลิเมตร ฝนตกหนักเช่นนี้มักก่อให้เกิดภาวะน้ำท่วมอย่างฉับพลันในบริเวณพื้นที่ราบ โดยเฉพาะบริเวณ

^๑ งานสำรวจเมื่อปี ๒๕๑๓-๒๕๑๔ ของกองหน้าบาดาล กรมทรัพยากรธรณี

แผนภูมิ 3.1 แสดงอุณหภูมิและปริมาณน้ำฝน จังหวัดลงขลา พ.ศ. 2494-2518

ก. ค่าอุณหภูมิเฉลี่ยเป็นรายเดือน

ข. ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยเป็นรายเดือน และวันที่มีฝนตก

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา

รอบ ๆ ทะเลสาบสงขลาทางตะวันตก และในตัวเมืองสงขลา/หาดใหญ่ ค่าเฉลี่ยของฝนตกต่อปีของสงขลา คือ ๒,๑๖๒ มิลลิเมตร^๑ ฝนตกสูงสุดในเดือนพฤศจิกายน คือ ๕๖๐ มิลลิเมตร ฝนตกต่ำสุดในเดือนกุมภาพันธ์ เฉลี่ยประมาณ ๔๐ มิลลิเมตร ฤดูร้อนมักเริ่มจากเดือนกุมภาพันธ์ถึงกันยายน โดยอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ แต่เนื่องจากมีเทือกเขาขวางกั้น ทำให้มรสุมไม่กระทบกระเทือนต่อจังหวัดสงขลามากนัก อุณหภูมิของจังหวัดสงขลาโดยทั่ว ๆ ไปจะมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒๖.๕°ซ ในเดือนพฤศจิกายนและธันวาคม ถึง ๒๘.๕°ซ ในเดือนเมษายน กล่าวได้ว่าจังหวัดสงขลา มีอุณหภูมิอยู่ในระดับสม่ำเสมอตลอดปี และอยู่ในเกณฑ์กำลังสบายไม่ร้อนหรือหนาวเกินไป

จากข้อมูลเกี่ยวกับทิศทางลมของสงขลา พบว่าตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเมษายน ลมจะพัดจากทิศตะวันออกเฉียงใต้ด้วยความเร็วประมาณ ๑๐ นอต ในช่วงเดือนอื่น ๆ ลมจะพัดจากทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ด้วยความเร็วตั้งแต่ ๕.๕-๖.๒ นอต^๒

๑.๕ แหล่งน้ำและการชลประทาน

แหล่งน้ำที่สำคัญของบริเวณนี้คือทะเลสาบสงขลา น้ำในทะเลสาบได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์หลาย ๆ ด้านด้วยกันคือ การเกษตรกรรม การชลประทาน แหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ การบริการสาธารณะ และการคมนาคมขนส่ง ในขณะที่เดียวกันยังเป็นที่ตั้งของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม และอาคารบ้านเรือนจากเมืองสงขลาและหาดใหญ่อีกด้วย

มีแม่น้ำและลำคลองหลายสายที่เกิดจากเทือกเขาทางตะวันตก และทางใต้ของทะเลสาบสงขลา ซึ่งได้ไหลมาลงทะเลสาบทั้งสิ้น เนื่องจากเป็นที่ลุ่มกว่า เช่น คลองอู่ตะเภาในอำเภอหาดใหญ่ และคลองสำโรงในอำเภอมืองสงขลา เป็นต้น

^๑ ค่าเฉลี่ยในช่วง ๒๕ ปี ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๔-๒๕๑๘ ของกองอุทกวิทยา กรมอุตุนิยมวิทยา

^๒ ค่าเฉลี่ยของกองพยากรณ์อากาศภาคใต้ จังหวัดสงขลา

การชลประทานในบริเวณนี้ขึ้นอยู่กับการระบายน้ำจากคลองต่าง ๆ เป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม ปัญหาน้ำท่วมก็เป็นปัญหาหลักของบริเวณนี้ เนื่องจากพื้นที่ลุ่มรอบทะเลสาบสงขลา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม จำเป็นต้องรับน้ำที่ไหลท่วมชุมชนเมืองสงขลา/หาดใหญ่มาแล้ว จำเป็นต้องพัฒนาการระบายน้ำให้ดีกว่าที่เป็นอยู่

๑.๖ การแบ่งพื้นที่การปกครอง (ดูแผนที่ ๓.๔ และตารางที่ ๓.๑ ประกอบ)

ในปี ๒๕๒๐ จังหวัดสงขลาแบ่งการปกครองออกเป็น ๑๐ อำเภอ ๑๑๔ ตำบล ๘๕๒ หมู่บ้าน ส่วนการแบ่งพื้นที่ชุมชนหนาแน่นในรูปของเทศบาลมี ๓ แห่ง และในรูปสุขาภิบาลมี ๑๔ แห่ง

๑.๖.๑ เขตเทศบาล พื้นที่เขตเทศบาลในจังหวัดสงขลามีอยู่ ๓ แห่งด้วยกันคือ เทศบาลเมืองสงขลา มีเนื้อที่ประมาณ ๗.๖ กม.^๒ ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอเมืองสงขลา เป็นศูนย์กลางการบริหาร การปกครอง และการศึกษาของจังหวัด ในปี ๒๕๒๐ มีความหนาแน่นประชากร ๔,๓๕๓ คน/กม.^๒ เทศบาลเมืองหาดใหญ่มีเนื้อที่ประมาณ ๘.๐ กม.^๒ ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอหาดใหญ่ เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการคมนาคมของจังหวัด ในปี ๒๕๒๐ มีความหนาแน่นประชากร ๘,๕๑๗ คน/กม.^๒ ส่วนเทศบาลตำบลสะเตาะ เป็นศูนย์กลางการปกครองและการค้าของอำเภอสะเตาะ มีเนื้อที่ประมาณ ๔๗.๐ กม.^๒ ในปี ๒๕๒๐ มีความหนาแน่นประชากร ๒๒๔ คน/กม.^๒ รวมเนื้อที่ของเทศบาลทั้งสาม ประมาณ ๖๒.๗ กม.^๒ หรือประมาณร้อยละ ๐.๘๖ ของพื้นที่ทั้งจังหวัด

๑.๖.๒ เขตสุขาภิบาล ได้แก่พื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของชุมชน ที่มีความสำคัญรองลงมา จากชุมชนในเขตเทศบาล ส่วนใหญ่จัดตั้งขึ้นในชุมชนย่านการค้า ซึ่งสามารถมีรายได้พอที่จะสร้างสรรความเจริญให้กับท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ ในจังหวัดสงขลามีสุขาภิบาลรวมทั้งสิ้น ๑๔ แห่งด้วยกัน มีพื้นที่รวมกันประมาณ ๕๖.๒ กม.^๒ หรือประมาณร้อยละ ๐.๗๗ ของพื้นที่ทั้งจังหวัด

๑.๖.๓ พื้นที่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล ครอบคลุมพื้นที่การปกครองประมาณ ๔๗ ตำบล คิดเป็นเนื้อที่ประมาณ ๗,๑๕๓.๓๓ กม.^๒ หรือร้อยละ ๘๘.๓ ของพื้นที่ทั้งจังหวัด มีความหนาแน่นประชากรแปรผันระหว่าง ๑๔-๗๓๔ คน/กม.^๒ ในปี ๒๕๒๐

100°00'

15'

30'

45'

00'

จังหวัดนครราชสีมา

๑. ทศทิศใหญ่

1. ทิศเหนือ	16. นานาชาติ
2. ตะวันออก	17. นันทบุรี
3. ตะวันออกเฉียงใต้	18. นครราชสีมา
4. ตะวันใต้	19. นครราชสีมา
5. ตะวันตก	20. นครราชสีมา
6. ตะวันตกเฉียงใต้	21. นครราชสีมา
7. ตะวันตะวันตก	22. นครราชสีมา
8. ตะวันเหนือ	23. นครราชสีมา
9. นครราชสีมา	
10. นครราชสีมา	
11. นครราชสีมา	
12. นครราชสีมา	
13. นครราชสีมา	
14. นครราชสีมา	
15. นครราชสีมา	

อำเภอในไทย

๑. เมือง

1. บ่อวิน	9. นครราชสีมา
2. นครราชสีมา	10. นครราชสีมา
3. นครราชสีมา	11. นครราชสีมา
4. นครราชสีมา	12. นครราชสีมา
5. นครราชสีมา	13. นครราชสีมา
6. นครราชสีมา	14. นครราชสีมา
7. นครราชสีมา	15. นครราชสีมา
8. นครราชสีมา	16. นครราชสีมา
	17. นครราชสีมา

45°

45°

30°

30°

15°

15°

7°00'

7°00'

45°

45°

จังหวัดพิจิตร

จังหวัดสุโขทัย

แสดง: การแบ่งเขตปกครองระดับ
ตำบล จังหวัดสงขลา

สัญลักษณ์:

- เส้นแบ่งเขตจังหวัด
- เส้นแบ่งเขตอำเภอ
- เส้นแบ่งเขตตำบล
- เส้นแบ่งเขตประเทศ

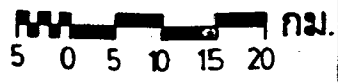
□ เขตเทศบาล

□ ศูนย์เทศบาลบางส่วนหรือท่าเรือ

แผนที่ 3.4

ที่มา: หน่วยแผนที่สถิติ สำนักสถานสถิติแห่งชาติ

ตารางที่ ๓.๑ การแบ่งพื้นที่การปกครองของจังหวัดสงขลา พ.ศ. ๒๕๒๐

เขตการปกครอง	จำนวนตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	เทศบาล	สุขาภิบาล
๑. อำเภอเมืองสงขลา	๑๗	๑๓๐	๑	-
๒. อำเภอหาดใหญ่	๒๓	๑๗๐	๑	๒
๓. อำเภอสะเต๊ะ	๕	๔๗	๑	๓
๔. อำเภอจะนะ	๑๓	๑๒๒	-	๑
๕. อำเภอเทพา	๗	๕๒	-	๑
๖. อำเภอนาทรี	๙	๗๗	-	๑
๗. อำเภอสะบ้าย้อย	๓	๕๒	-	๑
๘. อำเภอรัตนภูมิ	๓	๕๓	-	๓
๙. อำเภอสิงหนคร	๑๑	๙๐	-	๑
๑๐. อำเภอรโนด	๑๓	๗๙	-	๑
รวม	๑๑๔	๘๙๒	๓	๑๔

ที่มา: สำนักงานจังหวัดสงขลา

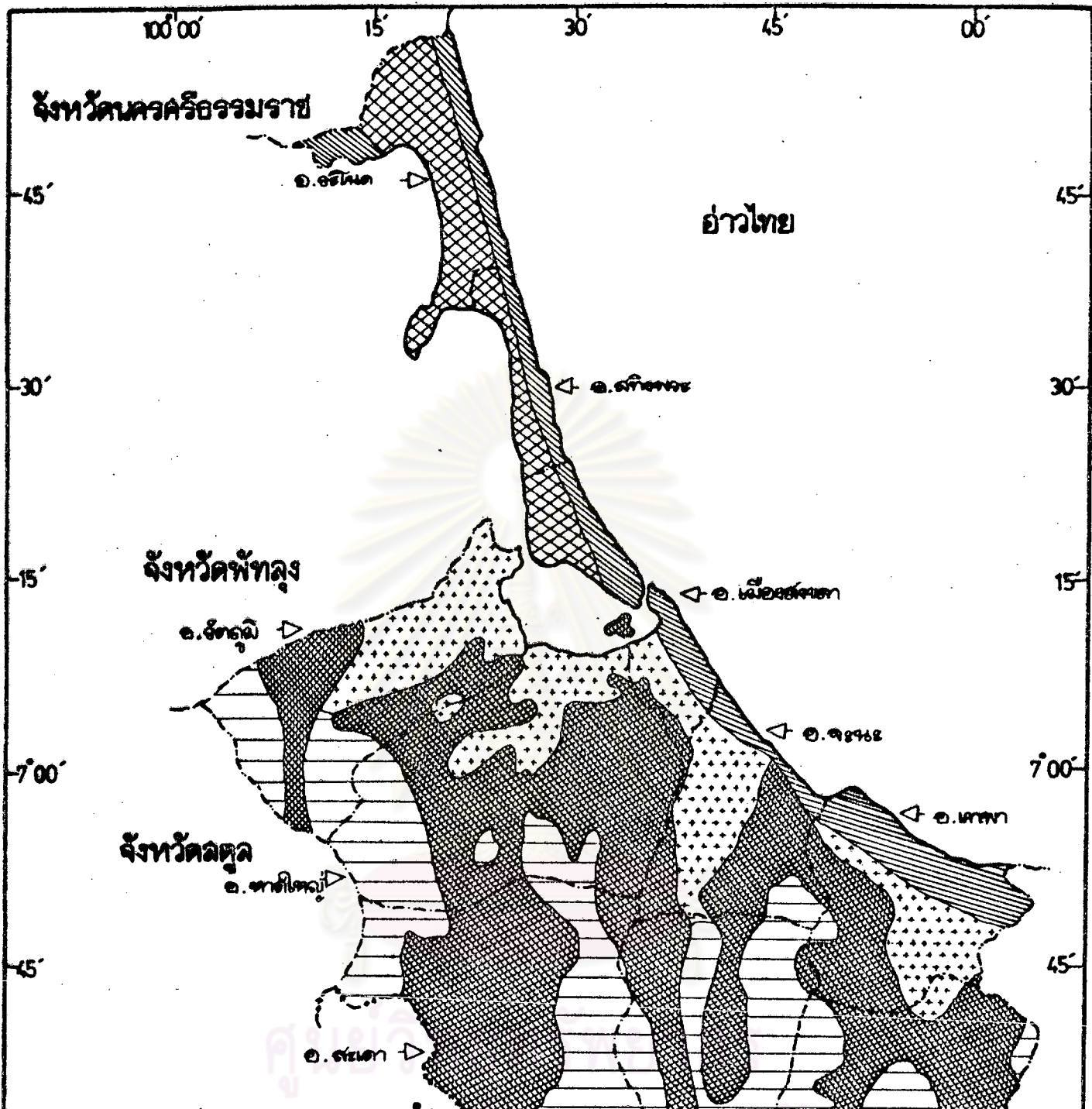
ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑.๗ สภาพการใช้ที่ดินจังหวัดสงขลา (ดูแผนที่ ๓.๕ และตารางที่ ๓.๒ ประกอบ)

การใช้ที่ดินในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่เป็นไปทางด้านกสิกรรม และเป็นพื้นที่ป่าไม้ ในปี ๒๕๑๙ จังหวัดมีพื้นที่ทั้งหมด ๔,๕๗๖,๒๕๑ ไร่ หรือ ๗,๓๒๑.๒๓ กม.^๒ เป็นพื้นที่กสิกรรมและป่าไม้ ประมาณร้อยละ ๔๙.๘๖ และ ๒๗.๘๔ ตามลำดับ ทะเลสาบสงขลาซึ่งเป็นทะเลสาบที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ ครอบคลุมเนื้อที่ของจังหวัดประมาณร้อยละ ๗.๑๕ การใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ เช่น ชุมชนเมือง (Urban Area) แหล่งน้ำ ถนน ฯลฯ มีประมาณร้อยละ ๕.๑๕ ของเนื้อที่ทั้งหมด จากการสำรวจของกรมพัฒนาที่ดินพบว่า ป่าไม้ส่วนใหญ่ในจังหวัดสงขลาเป็นป่าดิบ (Evergreen Forest) และปัจจุบันป่าไม้ทุกประเภทถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว เพื่อปลูกยางพาราแม้แต่บริเวณภูเขาที่ไม่สูงชันนักก็ตาม และมีป่าอีกจำนวนหนึ่งที่ถูกทำลายลงแล้ว แต่ยังไม่ได้ปลูกยางพาราหรือทำการเกษตรใด ๆ ทั้งสิ้น ป่าที่ยังไม่ถูกทำลายนั้นมักเป็นภูเขาที่มีแนวสูงชัน เป็นส่วนใหญ่^๑

จากแผนที่แสดงการใช้ที่ดิน จะพิจารณาบริเวณเกษตรกรรมได้ดังนี้ บริเวณตอนกลางของจังหวัดสงขลาเป็นที่ราบลุ่ม ใช้ทำนา เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ในเขตอำเภอเมืองสงขลา ทาดใหญ่ รัตภูมิ จะนะ และเทพา บริเวณทิศตะวันตกจดทิศใต้ของจังหวัด พื้นที่ส่วนใหญ่เป็น เทือกเขาที่มีความลาดชันต่ำ (๓-๑๘% สูงจากระดับน้ำทะเล ๓๐-๗๐ เมตร) ไปจนถึงที่มีความลาดชันสูง (มากกว่า ๓๐% สูงจากระดับน้ำทะเลมากกว่า ๑๕๐ เมตร ขึ้นไป) พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ปลูกยางพาราและเป็นป่าไม้ตามธรรมชาติ เช่นพื้นที่ทางตอนใต้ในเขตอำเภอทาดใหญ่ รัตภูมิ สะเตา เทพานาทวี และสะบ้าย้อย บริเวณทิศเหนือของจังหวัดในเขตอำเภอระโนด และสทิงพระ มีการปลูกตาลเป็นจำนวนมาก พื้นที่ส่วนอื่น ๆ มีการปลูกผลไม้บ้าง สำหรับทางชายฝั่งด้านตะวันออกของจังหวัด พื้นดินเป็นทรายจัด มีการปลูกมะพร้าวทั่วไป

^๑ ไสภณ ชมชาญ, รายงานการวางแผนการใช้ที่ดินเบื้องต้นจังหวัดสงขลา (กรุงเทพมหานคร: กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๑๙), หน้า ๖๔.

แสดง: การใช้ที่ดินพ.ศ. 2519

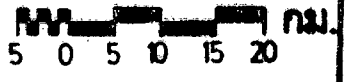
สัญลักษณ์:

- ☒ บริเวณปลูกพืชไร่และผลไม้
- ▨ บริเวณปลูกข้าว
- ▣ บริเวณทำไร่เลื่อนลอย
- ▧ บริเวณสวนยางพารา สับกับป่าไม้และภูเขา
- ▩ แหล่งตกพันธุภูมิและสวนมรดก

แผนที่ 3.5

ที่มา: ศูนย์พัฒนาภาคใต้ สงขลา

ตารางที่ ๓.๒ การใช้ที่ดินของจังหวัดสงขลา พ.ศ. ๒๕๑๕

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
๑. เนื้อที่ป่าไม้	๑,๒๗๓,๖๙๒	๒๗.๙๕
๒. เนื้อที่ถือครองเพื่อการเกษตร	๒,๗๓๙,๓๐๙	๕๙.๙๖
๒.๑ เนื้อที่สวนยางพารา	๑,๖๐๑,๑๐๘	๓๔.๙๙
๒.๒ เนื้อที่นา	๖๒๘,๒๖๓	๑๓.๗๓
๒.๓ เนื้อที่ปลูกพืชไร่	๓๑๓,๕๙๐	๖.๙๕
๒.๔ เนื้อที่ปลูกผลไม้	๑๐๑,๖๒๕	๒.๒๒
๒.๕ เนื้อที่ปลูกผัก	๑๙,๖๗๖	๐.๔๓
๓. เนื้อที่ใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ	๒๓๕,๘๓๕	๕.๑๕
๓.๑ บริเวณเมือง	๑๔๓,๙๕๗	๓.๑๕
๓.๒ บริเวณเหมืองแร่	๘,๙๓๙	๐.๑๙
๓.๓ อื่น ๆ	๘๓,๙๓๙	๑.๘๑
๔. ทะเลสาบสงขลา	๓๒๗,๔๑๖	๗.๑๕
รวม	๔,๕๗๖,๒๕๑	๑๐๐.๐๐

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคใต้

๑.๘ เส้นทางคมนาคมขนส่ง (ดูแผนที่ ๓.๖ และตารางที่ ๓.๓ ประกอบ)

จังหวัดสงขลาเป็นศูนย์กลางการคมนาคมในภาคใต้ สามารถเดินทางติดต่อได้สะดวกทั้งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ

ก. ทางบก มีการคมนาคมโดยทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด ทางหลวงชนบท และทางรถไฟ มีทางหลวงแผ่นดินผ่านทุกอำเภอ เป็นถนนลาดยางแอสฟัลท์ สภาพถนนเชื่อมระหว่างอำเภอและจังหวัดอยู่ในสภาพดี สำหรับทางรถไฟอำเภอหาดใหญ่เป็นชุมทางรถไฟที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้ มีรถไฟติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ตลอดจนประเทศมาเลเซีย

ข. ทางเรือ มีเรือเดินทะเลของบริษัท เรือไทย แล่นระหว่างสงขลา-กรุงเทพฯ และสงขลา-สิงคโปร์ สำหรับเที่ยวเดินเรือจากสงขลา-กรุงเทพฯ มีสัปดาห์ละ ๒ เที่ยว ใช้เวลาเดินทาง ๓ วัน รับทั้งผู้โดยสารและสินค้า เที่ยวเดินเรือจากสงขลา-สิงคโปร์ มีเดือนละ ๔-๕ เที่ยว รับทั้งผู้โดยสารและสินค้าเช่นเดียวกัน

ค. ทางอากาศ มีเครื่องบินโดยสารของบริษัท เดินอากาศไทย ติดต่อระหว่างหาดใหญ่-กรุงเทพฯ บัดตานี้ ครึ่ง ๓ เที่ยวบิน และบินทุกวัน

เมื่อพิจารณาเส้นทางคมนาคมขนส่งแล้ว จะเห็นได้ว่า ทางหลวงแผ่นดินสายสำคัญที่มีบทบาทต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัด คือทางหลวงสายรัตภูมิ-หาดใหญ่ มีปริมาณการจราจรเฉลี่ย ๒,๔๑๖ คัน/วัน และสายหาดใหญ่-สงขลา ซึ่งมีปริมาณการจราจรเฉลี่ย ๔,๘๘๔ คัน/วัน เส้นทางหลวงทั้งสองสายนี้เป็นทางติดต่อระหว่างภาคใต้ฝั่งตะวันตกและตะวันออก คือจากจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถผ่านสงขลาไปยังพัทลุง ตรัง กระบี่ พังงา และภูเก็ตได้ สำหรับเส้นทางสายหาดใหญ่-สงขลา ซึ่งมีปริมาณการจราจรสูงสูดนั้น พบว่าประเภทของรถส่วนใหญ่เป็นรถยนต์ส่วนบุคคลและแท็กซี่ประมาณร้อยละ ๕๕.๒ และรถโดยสารประจำทางประมาณร้อยละ ๑๓.๕ ซึ่งแสดงว่ามีการเคลื่อนไหวของแรงงานระหว่างสองบริเวณนั้นนอกเหนือจากเป็นการเดินทางตามปกติดังกล่าวแล้ว นอกจากนี้เส้นทางสายสำคัญรองลงมาคือ ทางสายหาดใหญ่-คลองแงะ ซึ่งมีปริมาณการจราจรเฉลี่ย ๓,๔๖๘ คัน/วัน ทางสายนี้จะไปสุดปลายทางที่อำเภอสะเดา ซึ่งติดต่อกับเขตแดนประเทศมาเลเซีย และเป็นเส้นทางสำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวจากประเทศมาเลเซีย เข้ามายังจังหวัดสงขลา

ตารางที่ ๓.๓ ปริมาณการจราจรบนถนนสายต่าง ๆ ในเขตจังหวัดสงขลา พ.ศ. ๒๕๒๐

ลำดับที่	เส้นทางหมายเลข	หน่วยควบคุมที่	ชื่อเส้นทาง	สถานี กม.	เฉลี่ย/วัน/คืน ปริมาณการจราจร	ร้อยละของรถโดยสาร ประจำทางและ รถบรรทุก
๑	๔ ++	๔๓๐๐	รัตภูมิ - หาดใหญ่	๑๐ + ๓๐๐	๒,๔๑๖	๓๘
๒	๔ ++	๔๑๐๐	พิทลุง - รัตภูมิ	๑๐ + ๑๐๐	๒,๗๒๔	๔๔
๓	๔ ++	๔๔๐๐	หาดใหญ่ - คลองแงะ	๒๔ + ๕๕๐	๓,๕๖๘	๒๔
๔	๔๐๖ ++	๐๓๐๐	ควนเนียง - สตูล	๗๗ + ๕๐๐	๑,๔๓๕	๑๗
๕	๔๐๗ ++	๐๑๐๐	หาดใหญ่ - สงขลา	๑๔ + ๐๐๐	๔,๘๘๔	๒๐
๖	๔๐๘ ++	๐๑๐๐	สงขลา - นาทวี	๔ + ๐๐๐	๒,๓๒๓	๓๕
๗	๔๐๘๓ +	๐๑	สงขลา - สทิงพระ	๗ + ๕๐๐	๑,๐๓๘	๔๑
๘	๔๐๘๓ +	๐๒	สทิงพระ - ระโนด	๖๕ + ๖๐๐	๘๔๔	๒๘
๙	๔๐๘๕ +	๐๑	เทพา - สะบ้าย้อย	๑๓ + ๕๐๐	๒๔๖	๒๐
๑๐	๔๐๘๖ +	๐๒	จะนะ - ปากน้ำเทพา	๖ + ๗๐๐	๕๔๒	๓๓
๑๑	๔๑๑๓ +	๐๑	นาทวี - ประกอบ	๑ + ๓๐๐	๓๘๘	๘

ที่มา: กรมทางหลวงแผ่นดิน กระทรวงคมนาคม

หมายเหตุ: ++ ทางหลวงแผ่นดิน

+ ทางหลวงจังหวัด

เส้นทางสายอื่น ๆ เช่น สายสงขลา-นาทวี สงขลา-สติงพระ สติงพระ-ระโนด เทพา-สะบ้าย้อย และจะนะ-ปากน้ำเทพา ล้วนแล้วแต่เป็น เส้นทางที่ทำให้การจราจรในตัวจังหวัด และระหว่างจังหวัด เป็นไปด้วยความสะดวกและคล่องตัวขึ้น เส้นทางส่วนใหญ่อยู่ในสภาพดี

จากลักษณะของเส้นทางคมนาคมจะเห็นได้ว่า หาดใหญ่เป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งที่สำคัญที่สุดของจังหวัด เพราะนอกจาก จะมีถนนที่สำคัญมาบรรจบกันหลายสายแล้ว ยังเป็นชุมทางรถไฟของภาคใต้ และมีสนามบินสำหรับให้บริการทั้งในและนอกประเทศด้วย ส่วน เมืองสงขลาแม้ว่าจะมีทางหลวงแผ่นดินผ่านตัวเมือง แต่ก็ถือเป็นทางผ่านสำหรับไปยังบริเวณอื่นต่อไปเท่านั้น เช่น เป็นทางผ่านสำหรับผู้ที่จะ เดินทางไปยังจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยข้ามแพขนานยนต์ที่ตัวเมืองสงขลา นอกจากนี้แม้ว่าจะมีทางรถไฟเชื่อมระหว่างหาดใหญ่-สงขลา แต่ปัจจุบันก็ได้ เลิกกิจการรับส่งผู้โดยสาร จะมีใช้เฉพาะการขนส่งสินค้าเท่านั้น และมีแนวโน้มว่าจะ เลิกกิจการไปในที่สุด เนื่องจากมีการขนส่งทางรถยนต์ที่สะดวกและรวดเร็วมากกว่า เมืองสงขลามีสถานบินอยู่ในใจกลาง เมือง เป็นสนามบินของทหาร ไม่ได้ให้บริการประชาชน และปัจจุบันมีปัญหาเรื่องเสียงรบกวน (Noise Pollution) แก่ตัวเมือง เป็นอย่างยิ่ง ในอนาคตมีโครงการต่าง ๆ จะเกิดขึ้นมากมาย โดยเฉพาะโครงการสร้างสะพานข้าม เกาะยอซึ่งจะช่วยย่นระยะทางไปยังจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยไม่ต้องผ่านตัวเมืองสงขลาอีกต่อไป และคาดว่าจะมีผู้สนใจหันมาใช้ เส้นทางใหม่กันมากขึ้น เนื่องจากสะดวก รวดเร็ว และไม่ ต้องเสีย เวลา รอข้ามแพขนานยนต์อีกต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒. โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา

๒.๑ ผลิตภัณฑ์รวมจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP)

ในปี ๒๕๒๐ จังหวัดสงขลา มีมวลรวมผลิตภัณฑ์จังหวัด ตามราคาคงที่ปี ๒๕๑๕ เท่ากับ ๔,๖๒๗.๔ ล้านบาท ซึ่งสูงเป็นอันดับหนึ่งของภาคใต้ คิดเป็นผลิตภัณฑ์รวมจังหวัดเฉลี่ยต่อบุคคล (Per Capita Provincial Products) หรือประชาชนมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีเท่ากับ ๔,๘๓๔.๘ บาท อันเป็นระดับเฉลี่ยที่สูงกว่าผลิตภัณฑ์รวมระดับภาคเฉลี่ยต่อบุคคล (Per Capita Regional Products) ซึ่งเท่ากับ ๔,๔๐๔ บาทต่อปี และสูงกว่าผลิตภัณฑ์รวมในประเทศเฉลี่ยต่อบุคคล (Per Capita Domestic Products) ซึ่งเท่ากับ ๔,๒๘๘.๒ บาทต่อปี แต่เนื่องจากจำนวนประชากรซึ่งมีอยู่ถึง ๗๔๒,๔๗๗ คน จึงทำให้รายได้เฉลี่ยต่อคนของจังหวัดสงขลา กลับสูงเป็นอันดับ ๔ ของภาค โดยรองจากจังหวัดภูเก็ต ระนอง และพังงา ซึ่งมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีเท่ากับ ๓๕,๐๐๑.๓, ๑๔,๖๔๘.๐ และ ๘,๕๓๓.๓ บาท ตามลำดับ (ดูตารางที่ ๓.๔ ประกอบ)

๒.๒ โครงสร้างการผลิต (ดูแผนภูมิ ๓.๒ และตารางที่ ๓.๕ ประกอบ)

จากผลิตภัณฑ์รวมจังหวัดตามราคาคงที่ ปี ๒๕๑๕ ในปี ๒๕๒๐ พบว่า โครงสร้างการผลิตของจังหวัดสงขลา มีลักษณะผสมผสานกันระหว่างสาขาการเกษตร และสาขาอื่นที่มีใช้การเกษตร ในสัดส่วน ๓๗.๐ : ๖๓.๐ โดยมีมูลค่า ๑,๗๑๓.๑ ล้านบาท และ ๒,๙๑๔.๘ ล้านบาท ตามลำดับ สาขาการผลิตที่ทำรายได้มากที่สุดได้แก่ สาขาการบริการ ซึ่งมีมูลค่าประมาณร้อยละ ๒๐.๔ รองลงมาคือ สาขาการค้าส่งและค้าปลีก การบริการ และการประมง โดยมีมูลค่าประมาณร้อยละ ๑๘.๕, ๑๓.๔ และ ๑๒.๔ ตามลำดับ

ถึงแม้ว่าสาขาการเกษตรจะเป็นสาขาการผลิตที่สำคัญของจังหวัด แต่เมื่อพิจารณาในช่วงระยะเวลา ๔-๕ ปีที่ผ่านมา พบว่า ได้มีการเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง ในที่นี้จะเปรียบเทียบได้จากมูลค่าของผลิตภัณฑ์ระหว่างปี ๒๕๑๖-๒๕๒๐ และ ๒๕๒๐-๒๕๒๔ ได้ดังนี้

ในปี ๒๕๑๖ มูลค่าผลผลิตสาขาการเกษตรเท่ากับ ๑,๔๔๔.๔ ล้านบาท หรือร้อยละ ๔๑.๕ ต่อมาในปี ๒๕๒๐ มูลค่าผลผลิตสาขานี้ได้เพิ่มขึ้นเป็น ๑,๗๑๓.๑ ล้านบาท หรือร้อยละ ๓๗.๐ ของมูลค่า

ตารางที่ ๓.๔ การเปรียบเทียบรายได้ของจังหวัดสงขลา ปี ๒๕๒๐

จังหวัด	ผลิตภัณฑ์รวม (๑)		ประชากร (๒)		ผลิตภัณฑ์รวมเฉลี่ย	
	ล้านบาท	อันดับ	คน	อันดับ	บาท/คน/ปี	อันดับ
๑. กระบี่	๗๗๓.๗	๑๓	๑๙๘,๗๑๙	๑๐	๓,๘๙๓.๕	๘
๒. ชุมพร	๑,๑๗๕.๘	๘	๓๑๑,๘๗๓	๘	๓,๗๗๐.๑	๑๐
๓. ตรัง	๑,๘๘๖.๕	๕	๕๐๐,๖๗๘	๖	๕,๙๕๗.๖	๕
๔. นครศรีธรรมราช	๓,๗๕๐.๗	๓	๑,๑๘๖,๒๘๕	๑	๓,๑๖๑.๗	๑๑
๕. นราธิวาส	๑,๒๘๗.๙	๗	๕๑๕,๓๕๙	๕	๓,๑๒๕.๘	๑๒
๖. ปัตตานี	๑,๒๑๓.๓	๘	๕๒๓,๕๖๒	๔	๒,๘๖๕.๕	๑๔
๗. พังงา	๑,๓๗๖.๗	๖	๑๖๑,๐๓๓	๑๑	๘,๕๓๓.๓	๓
๘. พัทลุง	๑,๑๕๕.๐	๑๐	๓๘๖,๖๑๓	๗	๒,๙๘๗.๕	๑๓
๙. ภูเก็ต	๕,๓๔๐.๒	๒	๑๒๕,๐๐๑	๑๓	๓๕,๐๐๑.๓	๑
๑๐. ยะลา	๑,๑๕๙.๓	๑๑	๒๕๓,๗๓๘	๙	๔,๕๖๙.๕	๖
๑๑. ระนอง	๑,๑๑๗.๐	๑๒	๗๖,๒๕๖	๑๔	๑๔,๖๔๘.๐	๒
๑๒. สตูล	๖๕๖.๐	๑๔	๑๕๒,๑๓๔	๑๒	๔,๓๑๑.๙	๗
๑๓. สงขลา	๕,๖๒๗.๙	๑	๘๐๑,๘๔๗	๒	๕,๗๗๑.๖	๔
๑๔. สุราษฎร์ธานี	๒,๑๖๗.๑	๔	๕๖๕,๒๘๖	๓	๓,๘๔๐.๕	๙
ภาคใต้	๒๖,๗๘๗.๐		๕,๕๕๖,๖๘๔		๕,๙๐๙.๐	
ทั้งประเทศ	๒๓๔,๑๒๓.๐		๕๕,๒๗๒,๖๙๓		๕,๒๘๘.๒	
สงขลา/ภาคใต้	๑๗.๒๗%		๑๔.๕๒%		๑๑๘.๙๖%	
สงขลา/ทั้งประเทศ	๑.๙๘%		๑.๗๙%		๑๑๐.๕๓%	

ที่มา: (๑) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(๒) กองทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตารางที่ ๓.๕ ผลิตภัณฑ์รวมจังหวัดสงขลา ตามราคาปี ๒๕๑๕ จำแนกตามสาขาการผลิต

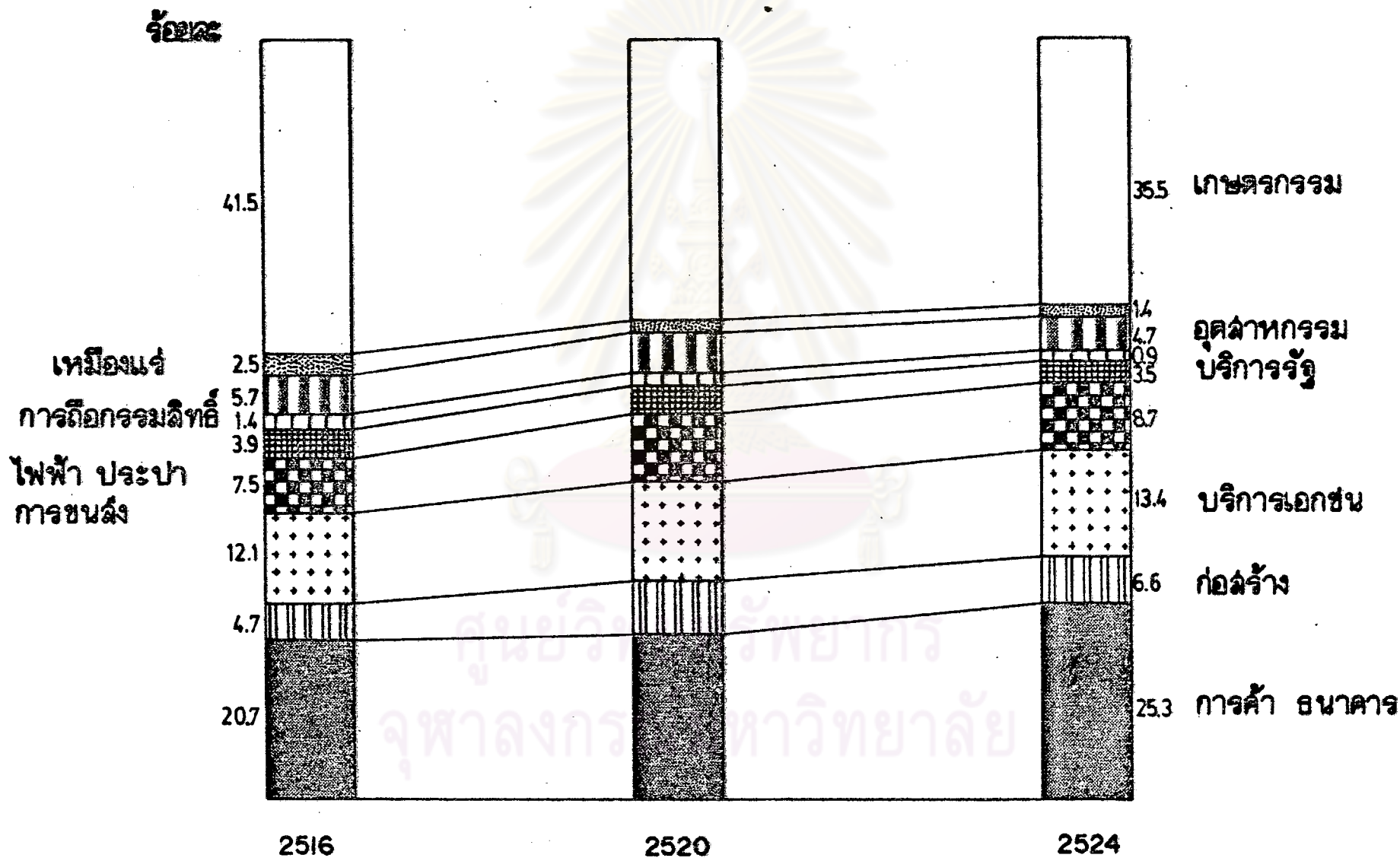
หน่วย : ล้านบาท

สาขาการผลิต	พ.ศ. ๒๕๑๖		พ.ศ. ๒๕๒๐		พ.ศ. ๒๕๒๔ (E)	
	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ
สาขาการเกษตร	๑,๔๔๙.๔	๔๑.๕	๑,๗๑๓.๑	๓๗.๐	๒,๓๗๙.๓	๓๕.๕
๑. กสิกรรม	๙๑๖.๖	๒๖.๓	๙๔๕.๒	๒๐.๔	๑,๒๔๔.๖	๑๘.๖
๒. ปศุสัตว์	๑๓๐.๘	๓.๗	๑๗๐.๙	๓.๗	๒๐๘.๑	๓.๑
๓. ประมง	๓๗๔.๕	๑๐.๗	๕๗๒.๙	๑๒.๔	๙๑๘.๗	๑๓.๗
๔. ป่าไม้	๒๗.๕	๐.๘	๒๔.๑	๐.๕	๗.๙	๐.๑
สาขาอื่นที่มีใช้การเกษตร	๒,๐๔๑.๗	๕๘.๕	๒,๙๑๔.๘	๖๓.๐	๔,๓๒๙.๘	๖๔.๕
๕. เหมืองแร่และย่อยหิน	๘๖.๙	๒.๕	๗๖.๕	๑.๗	๙๓.๘	๑.๔
๖. อุตสาหกรรม	๑๙๙.๓	๕.๗	๒๔๘.๒	๕.๖	๓๑๔.๓	๔.๗
๗. การก่อสร้าง	๑๖๔.๑	๔.๗	๓๐๙.๑	๖.๗	๔๔๖.๕	๖.๗
๘. การไฟฟ้าและประปา	๒๔.๑	๐.๗	๔๑.๘	๐.๙	๖๑.๔	๐.๙
๙. การคมนาคมและการขนส่ง	๒๓๗.๙	๖.๘	๓๖๗.๓	๗.๙	๕๒๑.๑	๗.๘
๑๐. การค้าส่งและค้าปลีก	๖๔๓.๗	๑๘.๕	๘๗๓.๕	๑๘.๙	๑,๕๑๙.๖	๒๒.๖
๑๑. การธนาคาร ประกันภัย และอสังหาริมทรัพย์	๘๐.๑	๒.๓	๑๒๔.๘	๒.๗	๑๗๙.๗	๒.๗
๑๒. ที่อยู่อาศัย	๔๗.๙	๑.๔	๕๓.๓	๑.๒	๕๙.๒	๐.๙
๑๓. การบริหารและป้องกันประเทศ	๑๓๗.๗	๓.๙	๑๘๕.๓	๔.๐	๒๓๓.๖	๓.๕
๑๔. การบริการ	๔๒๐.๐	๑๒.๑	๖๒๔.๖	๑๓.๔	๙๐๐.๖	๑๓.๓
รวม	๓,๔๙๑.๑	๑๐๐.๐	๔,๖๒๗.๙	๑๐๐.๐	๖,๗๐๙.๑	๑๐๐.๐

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

15888469

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของแขนงเศรษฐกิจ จังหวัดสงขลา ปี 2516-2524

ที่มา: กองบัญชีประชาชาติ สำนักบริหารคณะกรรมการพัฒนาภาคเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

รวม สำหรับสาขาการผลิตอื่นที่มีใช้การเกษตร ในระยะเวลาเดียวกันได้เพิ่มขึ้นจาก ๒,๐๔๑.๗ ล้านบาท หรือร้อยละ ๔๘.๕ เป็น ๒,๙๑๔.๘ ล้านบาท หรือร้อยละ ๖๓.๐ อันเป็นผลให้โครงสร้างการผลิตระหว่างสาขาการเกษตร และสาขาอื่นที่มีใช้การเกษตรเปลี่ยนแปลงไปจาก ๔๑.๕:๕๘.๕ เป็น ๓๗.๐:๖๓.๐ แสดงว่าในช่วงระยะเวลาดังกล่าว การผลิตในสาขาอื่นที่มีใช้การเกษตรได้มีความสำคัญมากขึ้น โดยเฉพาะการผลิตในสาขาการก่อสร้างได้เพิ่มจาก ๑๖๔.๑ ล้านบาทในปี ๒๕๑๖ เป็น ๓๐๔.๑ ล้านบาท ในปี ๒๕๒๐ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๘๘.๓๖ สาขาการคมนาคมและการขนส่งได้เพิ่มจาก ๒๓๗.๘ ล้านบาท เป็น ๓๖๗.๓ ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕๔.๓๘ ในขณะที่สาขาประมงได้เพิ่มจาก ๓๗๔.๕ ล้านบาท เป็น ๕๗๒.๕ ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕๒.๘ เท่านั้น

จากการประมาณการพบว่า มูลค่าของผลิตภัณฑ์จังหวัดในปี ๒๕๒๔ จะเพิ่ม เป็น ๖,๗๐๔.๑ ล้านบาท โดยมีโครงสร้างการผลิตระหว่างสาขาการเกษตร และสาขาอื่นที่มีใช้การเกษตรมีสัดส่วน ๓๕.๕:๖๔.๕ ซึ่งแสดงว่าการผลิตในสาขาอื่นที่มีใช้การเกษตรได้มีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะการผลิตในสาขาการค้าส่งและค้าปลีก ได้เพิ่มจาก ๘๗๓.๕ ล้านบาท ในปี ๒๕๒๐ เป็น ๑,๕๑๔.๖ ล้านบาทในปี ๒๕๒๔ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๗๓.๘๗ โดยมีมูลค่าประมาณร้อยละ ๒๒.๖ ของมูลค่ารวม สูงกว่าสาขากสิกรรม ซึ่งได้เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๑.๖๗ และมีมูลค่าประมาณร้อยละ ๑๘.๖ ของมูลค่ารวมเท่านั้น

องค์ประกอบด้านการผลิตที่สำคัญของจังหวัดสงขลา พอสรุปได้ดังนี้

ก. การกสิกรรม กสิกรรมเป็นสาขาการผลิตที่สำคัญ และทำรายได้ให้แก่จังหวัดมากที่สุด โดยในปี ๒๕๒๐ มีมูลค่า ๔๔๕.๒ ล้านบาท หรือร้อยละ ๒๐.๔ ของมวลรวมผลิตภัณฑ์จังหวัด ผลผลิตส่วนใหญ่ในสาขานี้ได้จาก ยางพารา ข้าว มะพร้าว และผลไม้อื่น ๆ จากตารางที่ ๓.๖ การปลูกยางพาราและข้าวในปี ๒๕๒๐ มีมูลค่าถึง ๖๐๒.๗๒ และ ๑๗๘.๓๔ ล้านบาทตามลำดับ อย่างไรก็ตามมีการลักลอบนำข้าวส่งออกที่ชายแดนประเทศมาเลเซีย จึงทำให้ข้าวซึ่งผลิตได้ในจังหวัดสงขลา ไม่เพียงพอสำหรับการบริโภค ต้องซื้อจากจังหวัดพัทลุงและนครศรีธรรมราช สำหรับยางพาราจัดเป็นพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้จังหวัดสงขลาสูงเป็นอันดับหนึ่ง สงขลาเป็นตลาดการค้ายางที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้ ยางที่ส่งมาจากจังหวัดต่าง ๆ จะนำมาส่งออกที่ท่าเรือบริเวณเมืองสงขลา (ดูตารางที่ ๑ ภาคผนวก ก.)

ตารางที่ ๓.๖ ผลผลิตสาขาการเกษตรของจังหวัดสงขลา ปี ๒๕๒๐

ประเภท	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิตรวม	มูลค่า (ล้านบาท)
ยางพารา	๑,๒๒,๖๙๔	๖๑,๗๘๐,๕๙๖ ก.ก	๖๐๒.๗๒
ข้าว	๖๖๙,๐๕๒	๑๘๒,๑๑๕.๔๑ เกวียน	๑๗๙.๓๕
มะพร้าว	๔๓,๐๘๘	๒๐,๙๓๙,๑๐๐ ผล	๓๑.๔๑
เงาะ	๒๐,๕๘๑	๔๐,๓๙๒,๐๐๐ ผล	๖๐.๕๙
ทุเรียน	๑๖,๓๑๖	๑๕,๗๓๖,๕๖๐ ผล	๗๐.๕๕
ผลไม้อื่น ๆ	๙๕,๘๓๗	นับไม่ได้	๐.๕๙
รวม	๒,๐๖๗,๕๖๘	-	๙๔๕.๒๐

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากสถิติการส่งยางไปต่างประเทศ ที่ผ่านด่านเมืองสงขลา มีอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๔.๕ ต่อปี ปริมาณการส่งยางในปี ๒๕๒๐ ประมาณ ๑๖๘,๕๐๕ ตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ ๒,๕๔๔.๗ ล้านบาท ซึ่งเป็นอย่างที่ผลิตได้ในจังหวัดสงขลาประมาณร้อยละ ๒๔ ยางส่วนใหญ่จะส่งไปประเทศญี่ปุ่นประมาณร้อยละ ๕๐ ส่วนที่เหลือส่งไปยุโรปและสหรัฐอเมริกา

ข. การประมง การประมงจัดเป็นรายได้สูงประเภทหนึ่งในสาขาเกษตรกรรม การประมงในจังหวัดสงขลามีทั้งประมงน้ำจืดและน้ำเค็ม แหล่งทำการประมงที่สำคัญคือ บริเวณทะเลสาบสงขลา ในปี ๒๕๒๐ รายได้จังหวัดจากสาขาการประมงมีมูลค่า ๔๑๖.๑๔ ล้านบาท จากตารางที่ ๓.๗ จะเห็นได้ว่าปริมาณการจับสัตว์น้ำที่นำมาขึ้นท่าเทียบเรือประมงสงขลา มีแนวโน้มเฉลี่ยสูงขึ้นปีละประมาณร้อยละ ๔๖ และมีมูลค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นปีละประมาณร้อยละ ๖๐ สัตว์น้ำที่จับได้นอกจากจะส่งไปจำหน่ายภายในประเทศแล้ว บางส่วนยังส่งไปจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศด้วย โดยมีโรงงานอุตสาหกรรมต่อเนื่องกับการประมงที่เมืองสงขลา และส่งออกไปจำหน่ายที่ท่าเรือเมืองสงขลา เช่นเดียวกัน (ดูตารางที่ ๒ ภาคผนวก ก.)

ค. การพาณิชย์กรรม สาขาพาณิชย์กรรมเป็นสาขาการผลิตที่ทำรายได้มากเป็นอันดับสองรองจากสาขาการบริการ โดยในปี ๒๕๒๐ มีมูลค่า ๘๗๓.๕ ล้านบาท หรือร้อยละ ๑๘.๙ และในปี ๒๕๒๔ คาดว่าจะมีมูลค่าสูงสุดของสาขาการผลิตของจังหวัด จากข้อมูลของพาณิชย์จังหวัดปรากฏว่า เมื่อสิ้นปี ๒๕๒๑ จังหวัดสงขลามีจำนวนร้านค้า บริษัท และห้างหุ้นส่วนต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น ๗,๐๑๐ ราย ในจำนวนนี้ประมาณร้อยละ ๗๐ มีสถานประกอบการในอำเภอหาดใหญ่ และประมาณร้อยละ ๒๘ อยู่ในอำเภอเมืองสงขลา

ง. อุตสาหกรรม สงขลาเป็นจังหวัดทางภาคใต้ที่มีความเจริญด้านอุตสาหกรรมในขั้นแนวหน้า จากทะเบียนโรงงานอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ในเขตจังหวัดสงขลา ของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด พ.ศ. ๒๕๒๑ (ดูตารางที่ ๓ ภาคผนวก ก.) จังหวัดสงขลา มีโรงงานอุตสาหกรรมรวมทั้งสิ้น ๑,๐๘๖ โรง แยกเป็นโรงสีข้าว ๖๔๒ โรง และโรงงานอื่น ๆ ๓๔๔ โรง คิดเป็นเงินลงทุนทั้งสิ้น ๔๙๓.๑๖๔ ล้านบาท มีการว่าจ้างแรงงานประมาณ ๗,๓๙๓ คน แยกเป็นคณงานในโรงสีข้าว และโรงงานอื่น ๆ ประมาณ ๑,๔๒๖ และ ๕,๙๖๗ คน ตามลำดับ อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีเงินลงทุนเกินกว่า ๕๐๐,๐๐๐ บาท มี ๒๔ โรงงาน ซึ่งเป็นจำนวนที่มากที่สุดในภาคใต้

ตารางที่ ๓.๗ ปริมาณและมูลค่าสัตว์น้ำ ณ ท่าเทียบเรือประมงสงขลา

ปี	ปริมาณสัตว์น้ำ		มูลค่า	
	เมตริกตัน	อัตราเพิ่ม	ล้านบาท	อัตราเพิ่ม
๒๕๑๐	๓,๗๙๓	-	๗.๐๖	-
๒๕๑๑	๖,๒๗๗	๖๕.๕๑	๑๑.๕๘	๖๔.๑๒
๒๕๑๒	๑๒,๖๘๙	๑๐๒.๐๕	๓๒.๑๘	๑๗๗.๘๘
๒๕๑๓	๒๗,๙๕๓	๑๒๐.๓๑	๖๐.๓๑	๘๗.๔๑
๒๕๑๔	๔๙,๑๓๒	๗๕.๗๕	๑๐๔.๘๑	๗๓.๗๘
๒๕๑๕	๕๘,๓๗๔	๑๘.๘๑	๑๕๐.๙๕	๔๔.๐๒
๒๕๑๖	๘๐,๒๗๙	๓๗.๔๙	๒๙๖.๑๒	๙๖.๑๗
๒๕๑๗	๙๐,๓๘๕	๑๒.๖๑	๔๔๔.๙๒	๕๐.๒๕
๒๕๑๘	๑๐๕,๓๘๗	๑๖.๖๐	๓๐๘.๕๒	-๓๐.๖๖
๒๕๑๙	๑๒๐,๒๓๘	๑๔.๑๑	๔๕๖.๑๑	๔๗.๘๔
๒๕๒๐	๑๑๕,๔๔๙	-๓.๘๘	๔๑๖.๑๔	-๘.๗๖

ที่มา: แผนกสถิติ องค์การสะพานปลา กรุงเทพมหานคร

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๓.๘ ประเภทสถานประกอบพาณิชย์กรรมในจังหวัดสงขลา

ประเภท	๒๕๑๘	๒๕๑๙	๒๕๒๐	๒๕๒๑	เฉลี่ยเพิ่ม ปีละ (ร้อยละ)
๑. ร้านค้าเอกชน	๕,๓๑๖	๕,๕๑๗	๕,๘๕๓	๖,๐๙๙	๔.๖๘
๒. ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล	๒๓	๒๗	๒๙	๓๑	๑๐.๕๗
๓. ห้างหุ้นส่วนจำกัด	๖๑๒	๖๕๒	๖๖๓	๖๖๖	๒.๘๙
๔. บริษัทจำกัด	๑๔๐	๑๕๐	๑๖๘	๒๑๔	๑๕.๕๑
รวม	๖,๐๙๑	๖,๓๔๖	๖,๗๑๓	๗,๐๑๐	๔.๗๙

ที่มา: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสงขลา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำหรับการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมในจำนวน ๑,๐๘๖ โรง (ดูแผนที่ ๓.๗ และตารางที่ ๔ ภาคผนวก ก.) พบว่า อำเภอหาดใหญ่มีโรงงานมากที่สุดประมาณ ๒๔๔ โรง หรือร้อยละ ๒๗.๑ เป็นโรงสีข้าว และโรงงานอื่น ๆ ๔๔ และ ๒๔๐ โรง ตามลำดับ รองลงมาคือ อำเภอเมืองสงขลา มีประมาณ ๒๑๑ โรง หรือร้อยละ ๑๙.๔ เป็นโรงสีข้าวและโรงงานอื่น ๆ ๑๒๓ และ ๘๘ โรง ตามลำดับ โรงสีข้าวในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ใช้เครื่องจักรขนาดเล็ก มีคนงานเฉลี่ยโรงงานละประมาณ ๒-๖ คน

อุตสาหกรรมที่สำคัญในปัจจุบันของชุมชนเมืองสงขลาและหาดใหญ่ ได้แก่ อุตสาหกรรมเกี่ยวกับยางและการประมง เช่นมีโรงรมยางแผ่น โรงงานผลิตอุปกรณ์เกี่ยวกับยางพารา โรงงานปลาบ่น โรงงานน้ำแข็งและกิจการห้องเย็น เป็นต้น อุตสาหกรรมที่มีการลงทุนสูงได้แก่ โรงงานเกี่ยวกับอุตสาหกรรมยาง (สูงสุดประมาณโรงงานละ ๒๗ ล้านบาทโดยเฉลี่ย) โรงงานน้ำแข็งและกิจการห้องเย็น (โดยเฉลี่ยประมาณโรงงานละ ๔ ล้านบาท) และโรงงานปลาบ่น (ประมาณโรงงานละ ๒ ล้านบาทโดยเฉลี่ย) จังหวัดสงขลามีโรงงานทำน้ำแข็งทั้งสิ้น ๑๑ โรง อยู่ที่ชุมชนเมืองสงขลา ๘ โรง และหาดใหญ่ ๓ โรง โรงงานทำปลาบ่นมีทั้งสิ้น ๗ โรง อยู่ที่ชุมชนเมืองสงขลา ๖ โรง และหาดใหญ่ ๑ โรง สำหรับอุตสาหกรรมผลิตปลาบ่นของชุมชนเมืองสงขลา นับว่ามีกำลังผลิตที่สูงสุดของภาคใต้ ทั้งนี้เพราะนอกจากมีวัตถุดิบมากแล้ว ยังเป็นแหล่งที่รวบรวมผลผลิตปลาบ่นเพื่อส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศอีกด้วย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๓.๘ การเปลี่ยนแปลงจำนวนคนงานและโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดสงขลา

ประเภท	จำนวนโรงงาน			จำนวนคนงาน		
	พ.ศ.๒๕๑๕	พ.ศ.๒๕๒๑	อัตราเพิ่ม	พ.ศ.๒๕๑๕	พ.ศ.๒๕๒๑	อัตราเพิ่ม
๑. อาหาร	๒๑	๘๐	๑๙.๑๖	๓๓๓	๑,๔๖๒	๒๓.๗๑
๒. ผลิตภัณฑ์จากไม้	๑๖	๗๑	๑๗.๘๖	๒๒๖	๑,๐๓๓	๑๖.๙๕
๓. กระดาษและ ผลิตภัณฑ์ กระดาษ	๕	๑๐	๑.๖๒	๒๗	๕๒	๐.๕๔
๔. เคมี ยาง พลาสติก	๕	๓๒	๘.๗๗	๒๗๐	๑,๓๐๑	๒๑.๖๖
๕. โลหะ (แก้ว กระเบื้อง)	๕	๓๖	๑๐.๐๖	๖๐	๕๙๘	๙.๑๙
๖. ผลิตภัณฑ์โลหะ	๕	๗๘	๒๓.๗๐	๒๓	๕๙๙	๑๒.๐๙
๗. อื่น ๆ	๒๙	๘๗	๑๘.๘๓	๒๖๗	๑,๐๒๒	๑๕.๘๖
รวม	๘๖	๓๙๔	๑๐๐.๐๐	๑,๒๐๖	๕,๙๖๗	๑๐๐.๐๐

ที่มา: กองควบคุมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

จากตารางที่ ๓.๘ พบว่า ในช่วงปี ๒๕๑๕-๒๕๒๑ จำนวนโรงงานประเภทผลิตภัณฑ์โลหะ เช่น ทำเหล็กเส้น ทำมุ้งลวด ซึ่งเป็นโรงงานขนาดย่อม มีอัตราเพิ่มสูงสุดประมาณร้อยละ ๒๓.๗ และอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น อู่ซ่อมรถยนต์ มีการเพิ่มร้อยละ ๑๘.๘ ต่อปี ส่วนโรงงานประเภทอาหาร ซึ่งรวมทั้งการผลิตปลาบ่นและอาหารสัตว์ และอุตสาหกรรมเกี่ยวกับเคมี ยาง และพลาสติก มีการเพิ่มร้อยละ ๑๙.๒ และ ๘.๘ ต่อปีตามลำดับ ทั้งนี้ย่อมแสดงว่าอุตสาหกรรมการผลิตที่จำเป็น ต้องใช้วัตถุดิบจากด้านเกษตรกรรม มีอัตราเพิ่มน้อยกว่าอุตสาหกรรมในครัวเรือน จึงจำเป็นอย่างยิ่ง

ที่จะต้องขยายการผลิตด้านเกษตรกรรมให้มากขึ้น อย่างไรก็ตามในอนาคตหากได้กำหนด เขตนิคมอุตสาหกรรมขึ้นภายในบริเวณนี้ ก็เป็นที่คาดหมายได้ว่า อุตสาหกรรมของจังหวัดสงขลาจะเจริญรุดหน้าในอัตราสูง และมีผลทำให้ภาคเกษตรกรรมเจริญก้าวหน้าตามไปด้วย

จ. การบริการ ส่วนใหญ่ประกอบด้วย การศึกษา สาธารณสุข สถานบันเทิง และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ในปี ๒๕๒๐ การบริการมีมูลค่า ๖๒๔.๖ ล้านบาท และคาดว่าจะเพิ่มเป็น ๘๐๐.๖ ล้านบาท ในปี ๒๕๒๔ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๔๔.๑๕ นับว่าเหมาะที่จะส่งเสริมอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกิจการท่องเที่ยว ซึ่งจังหวัดสงขลามีทรัพยากรธรรมชาติที่พร้อมอยู่แล้ว นอกจากนี้มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซีย จึงมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาแต่ละปีเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในปี ๒๕๒๐ มีนักท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลาเป็นจำนวน ๑๔๑,๓๖๔ คน (ไม่นับรวมคนไทย) ในจำนวนนี้เป็นชาวมาเลเซียและสิงคโปร์ประมาณร้อยละ ๘๘.๕ นอกนั้นเป็นนักท่องเที่ยวจากออสเตรเลีย ญี่ปุ่น และชาติอื่น ๆ อีกประมาณร้อยละ ๑๑.๖ (ดูตารางที่ ๕ ภาคผนวก ก.)

๒.๓ แนวโน้มความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา

จังหวัดสงขลามีผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดสูง เป็นอันดับหนึ่งของภาคใต้ ในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ ๔ (๒๕๒๐-๒๕๒๔) คาดว่ามูลค่าการผลิตของจังหวัดสงขลาจะเพิ่มในอัตราเฉลี่ยประมาณร้อยละ ๖.๕ ต่อปี (ตามราคาคงที่ปี ๒๕๑๕) ซึ่งย่อมมีผลทำให้จังหวัดมีความจำเริญทางเศรษฐกิจในอันดับต้น ๆ ของภาคใต้ นอกจากนี้ในปัจจุบันได้มีโครงการพัฒนาหลายโครงการ เช่น โครงการนิคมอุตสาหกรรม โครงการทำเรื่อน้ำลึก และการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว โครงการพัฒนาเหล่านี้ย่อมมีผลทำให้ภาวะเศรษฐกิจของจังหวัดมีแนวโน้มขยายตัวสูงขึ้นอย่างแน่นอน

เศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา มีความผูกพันกับการผลิต ๒ สาขา คือสาขาการเกษตรและสาขาอื่นที่มีใช้การเกษตร ดังที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อ ๒.๒ นับวันรายได้จากสาขาการเกษตรมีการเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง อย่างไรก็ตามการเกษตรกรรม เช่น กสิกรรม และประมง ก็ยังคงเป็นอาชีพหลักของประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัด (ดูตารางที่ ๖ ภาคผนวก ก.) โดยเฉพาะประชากรในเขตชนบท ในอนาคตเมื่อมีการตั้งนิคมอุตสาหกรรมในบริเวณนี้ คาดว่าการผลิตสาขาการเกษตรจะเป็นไปเพื่อป้อนโรงงานอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมยางพาราและอุตสาหกรรม

ที่ต่อเนื่องกับการประมง ซึ่งจัดเป็นองค์ประกอบการผลิตที่มีบทบาทต่อการกำหนดภาวะ เศรษฐกิจของ จังหวัด การผลิตสาขาอื่นที่สำคัญ และมีแนวโน้มการเจริญเติบโตในอัตราที่สูง คือการพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรม และการบริการ ซึ่งจะอยู่ในเขตชุมชนเมืองเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะชุมชน เมืองสงขลา และหาดใหญ่ สำหรับการบริการด้านท่องเที่ยว นั้น ในระยะเวลาที่ผ่านมา ธุรกิจสาขานี้มีส่วนทำให้ เศรษฐกิจของจังหวัดดีขึ้นอย่างมาก มีการก่อสร้างโรงแรมขนาดใหญ่และทันสมัยอย่าง เพียงพอในแต่ ละปีมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเป็นจำนวนมาก และแม้ในระยะเวลาช่วงปีที่การ เศรษฐกิจของโลกซบเซา เนื่องจากน้ำมันขึ้นราคา แต่สถิติการท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลาได้รับความกระทบกระ เทือนบ้าง เพียง เล็กน้อยเท่านั้น ยังมีชาวต่างประเทศเข้ามาเที่ยวในจังหวัดสงขลาอย่างสม่ำเสมอ อย่างไรก็ตาม มูลเหตุจูงใจของนักท่องเที่ยว นอกเหนือจากความสวยงามตามธรรมชาติ ก็คือการหาซื้อสินค้าหัตถ์ ภาณี และการแสวงหาสถานบันเทิง เรืองรมย์ ซึ่งลักษณะการท่องเที่ยวนี้จะส่งผลให้เกิดปัญหา ด้านสังคมและ อาชญากรรมในที่สุด การพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลาควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ให้มีความดึงดูดมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะ เป็นผลดีแก่ภาวะ เศรษฐกิจของจังหวัดในที่สุด

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓. ลักษณะทางประชากรของจังหวัดสงขลา

๓.๑ จำนวนประชากร จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่มีประชากรมากที่สุดจังหวัดหนึ่งของภาคใต้ ในปี ๒๕๒๐ มีจำนวนประชากรประมาณ ๗๙๒,๔๗๗ คน หรือร้อยละ ๑๔.๕ ของภาคใต้ ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ยประมาณ ๑๐๘๖.๒ คน/กม.^๒ ซึ่งสูงกว่าความหนาแน่นเฉลี่ยของภาคใต้และของทั้งประเทศ จากข้อมูลจังหวัดระหว่างปี ๒๕๑๔-๒๕๒๐ พบว่าสภาพการเป็นเมืองของสงขลาสูงกว่าภาคใต้ โดยมีสัดส่วนเฉลี่ยระหว่างประชากรในเมือง และในชนบทประมาณร้อยละ ๑๗.๓ และ ๘๒.๗ ตามลำดับ ในขณะที่ภาคใต้มีสัดส่วนระหว่างประชากรในเมืองและในชนบทประมาณร้อยละ ๑๐ และ ๙๐ ตามลำดับ^๑

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑Hunting Technical Service, South Thailand Regional Planning Study: Physical Planning (London: Hunting Technical Service, 1975), pp. 163-175.

ตารางที่ ๓.๑๐ จำนวนประชากรในจังหวัดสงขลา พ.ศ. ๒๕๑๔-๒๕๒๐

ปี	ประชากร					อัตราการขยายตัว		
	ในเมือง		ในชนบท		ทั้งจังหวัด	ในเมือง	ในชนบท	ทั้งจังหวัด
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
๒๕๑๔	๑๑๑,๓๖๖	๑๖.๙	๕๔๙,๖๑๙	๘๓.๑	๖๖๐,๙๘๕	๕.๓	๒.๔	๒.๙
๒๕๑๕	๑๑๗,๓๐๘	๑๗.๒	๕๖๒,๙๘๕	๘๒.๘	๖๘๐,๒๙๓	๓.๕	๔.๑	๔.๐
๒๕๑๖	๑๒๑,๔๒๕	๑๗.๒	๕๘๖,๑๐๖	๘๒.๘	๗๐๗,๕๓๑	๓.๘	๓.๐	๓.๒
๒๕๑๗	๑๒๖,๐๘๙	๑๗.๓	๖๐๓,๘๓๐	๘๒.๗	๗๒๙,๙๑๙	๓.๘	๒.๓	๓.๒
๒๕๑๘	๑๓๐,๗๔๐	๑๗.๕	๖๑๗,๔๙๓	๘๒.๕	๗๔๘,๒๓๓	๓.๗	๔.๑	๒.๕
๒๕๑๙	๑๓๕,๕๗๘	๑๗.๔	๖๔๒,๘๐๘	๘๒.๖	๗๗๘,๓๘๖	๓.๗	๒.๕	๔.๐
๒๕๒๐	๑๔๐,๙๒๘	๑๗.๘	๖๕๑,๕๔๙	๘๒.๒	๗๙๒,๔๗๗	๓.๙	๑.๔	๑.๘
ค่าเฉลี่ย	-	๑๗.๓	-	๘๒.๗	-	๔.๐	๒.๘	๓.๑

ที่มา: กองทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง

จากตารางที่ ๓.๑๐ จะเห็นว่าอัตราการขยายตัวของประชากรจังหวัดสงขลา ในช่วงปี ๒๕๑๔-๒๕๒๐ มีค่าระหว่าง ๑.๘-๔.๐ หรือเฉลี่ยประมาณร้อยละ ๓.๑ ต่อปี ซึ่งจัดว่าสูงพอสมควร ในเขตเมืองมีอัตราการขยายตัวสูงกว่าในชนบท โดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ ๔.๐ ต่อปี ในขณะที่ในชนบทมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยประมาณร้อยละ ๒.๘ ต่อปีเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากในเมืองมีปัจจัยดึงดูดประชากรมากกว่าในชนบท เป็นต้นว่า มีแหล่งงาน สถานศึกษา ตลอดจนการสาธารณสุขที่ทันสมัยและสะดวกกว่า จึงเป็นผลให้มีการเพิ่มของประชากรในเมืองสูงกว่าในชนบทดังกล่าวแล้ว

๓.๒ ขนาดของจำนวนประชากรในระดับตำบล (ดูตารางที่ ๓.๑๑ และแผนที่ ๓.๘)

จังหวัดสงขลาแบ่งการปกครองเป็น ๑๑๔ ตำบล และจากสถิติจำนวนประชากรในปี ๒๕๒๐ สามารถแบ่งกลุ่มตำบลออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ตามขนาดประชากรได้เป็น ๖ กลุ่ม ด้วยกัน ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ ๑ จำนวนประชากรมากกว่า ๖๐,๐๐๐ คนขึ้นไป เป็นตำบลที่มีพื้นที่น้อย แต่มีความหนาแน่นของประชากรสูง มีอยู่ ๒ ตำบลและเป็นเขตพื้นที่เทศบาลทั้งหมด คือ ตำบลหาดใหญ่ ซึ่งเป็นที่ตั้งของเทศบาลเมืองหาดใหญ่ และตำบลบ่อหย่าง ซึ่งเป็นที่ตั้งของเทศบาลเมืองสงขลา

กลุ่มที่ ๒ มีจำนวนประชากรระหว่าง ๑๐,๐๐๐ - ๒๕,๐๐๐ คน มีอยู่ ๑๒ ตำบล ในกลุ่มนี้มีตำบลที่เป็นที่ตั้งของเขตเทศบาล ๑ ตำบล คือ ตำบลสะเดา ซึ่งเป็นที่ตั้งของเทศบาลตำบลสะเดา และมีตำบลที่มีเขตสุขาภิบาลตั้งอยู่ ๔ ตำบล คือ ตำบลบ้านพรุ ระโนด พังลา และบ้านนา

กลุ่มที่ ๓ มีจำนวนประชากรระหว่าง ๘,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ คน มีอยู่ ๑๗ ตำบล เป็นที่ตั้งของเขตสุขาภิบาล ๓ ตำบล คือ ตำบลพะตง กำแพงเพชร และปรีก

กลุ่มที่ ๔ มีจำนวนประชากรระหว่าง ๖,๐๐๐ - ๘,๐๐๐ คน มีอยู่ ๑๒ ตำบล ในกลุ่มนี้มีตำบลที่เป็นที่ตั้งของเขตสุขาภิบาล ๒ ตำบล คือ ตำบลเทพา และนาทวี

กลุ่มที่ ๕ มีจำนวนประชากรระหว่าง ๔,๐๐๐ - ๖,๐๐๐ คน มีอยู่ ๒๘ ตำบล มีเขตสุขาภิบาลตั้งอยู่ ๒ ตำบล คือ ตำบลสทิงพระ และสะบ้าย้อย

กลุ่มที่ ๖ มีจำนวนประชากรน้อยกว่า ๔,๐๐๐ คน มีอยู่ ๔๓ ตำบล กลุ่มนี้ไม่มีตำบลใดที่เป็นเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล

ขนาดของจำนวนประชากรในตำบลต่างๆ ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับพื้นที่การปกครอง ในรูปของเทศบาลและสุขาภิบาลมากนัก ใน ๒ กลุ่มแรกซึ่งมีจำนวนประชากรมากนั้น จะมีเขตเทศบาลอยู่ ๓ แห่ง และเขตสุขาภิบาลก็กระจายอยู่ทั่วไป แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มตำบลที่มีประชากรมากนั้น ส่วนใหญ่จะมีขนาดพื้นที่เล็กหรือขนาดปานกลาง ซึ่งจะมีผลทำให้ความหนาแน่นของประชากรตำบลนั้นๆ มีอยู่สูง

ตารางที่ ๓.๑๑ พื้นที่ การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร และความหนาแน่นของประชากรระดับตำบล
ของจังหวัดสงขลา ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๙ - ๒๕๒๐

เขตการปกครอง (ตำบล)	พื้นที่ (กม. ^๒)	จำนวนประชากร		การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร			ความหนาแน่นประชากร (คน/กม. ^๒)	
		พ.ศ. ๒๕๐๙	พ.ศ. ๒๕๒๐	จำนวนเพิ่ม ระหว่าง ๒๕๐๙-๒๕๒๐	ร้อยละของ ๒๕๐๙	ร้อยละของยอด รวมการเปลี่ยนแปลง	พ.ศ. ๒๕๐๙	พ.ศ. ๒๕๒๐
(๑)	(๒)	(๓)	(๔)	(๕)	(๖)	(๗)	(๘)	(๙)
อำเภอเมืองสงขลา	๓๘๐.๓๖	๑๑๔,๗๔๗	๑๖๐,๗๐๒	๔๕,๙๕๕	๔๐.๐๕	๒๒.๓๒	๓๐๑.๖๘	๔๒๒.๕๑
๑. บึงยาง ++	๖.๗๙	๓๙,๑๒๖	๖๓,๐๔๓	๒๓,๙๑๗	๖๑.๑๓	๑๑.๖๒	๕,๗๐๕.๐๘	๙,๓๕๗.๕๖
๒. เกาะแก้ว	๔๖.๐๖	๕,๑๔๘	๖,๙๖๖	๑,๘๑๘	๓๕.๓๑	๐.๘๘	๑๒๕.๓๘	๑๖๙.๖๕
๓. เกาะยอ	๙.๗๐	๓,๔๐๕	๓,๗๑๒	๓๐๗	๙.๐๒	๐.๑๕	๓๕๑.๐๓	๓๘๒.๖๘
๔. เขารูปร่าง	๓๑.๑๒	๕,๗๖๐	๘,๗๒๓	๒,๙๖๓	๕๑.๔๔	๑.๔๔	๑๘๕.๐๙	๒๘๐.๓๐
๕. ชะแล้	๒๙.๕๐	๒,๓๖๐	๒,๘๕๕	๕๙๕	๒๐.๙๗	๐.๒๔	๙๖.๓๓	๑๑๖.๕๓
๖. ชิงโกะ	๑๘.๕๐	๖,๐๘๓	๘,๑๘๙	๒,๑๐๖	๓๔.๖๒	๑.๐๓	๓๒๘.๘๑	๔๔๒.๖๕
๗. หุ้งหวัง	๔๑.๐๗	๖,๘๒๓	๘,๑๗๐	๑,๓๔๗	๑๙.๗๔	๐.๖๕	๑๖๖.๑๓	๑๙๘.๘๗
๘. ท้ำนบ	๑๔.๒๒	๓,๖๕๖	๔,๓๒๒	๖๖๖	๑๘.๒๒	๐.๓๒	๒๕๗.๑๐	๓๐๓.๙๔
๙. บางเขียต	๒๕.๐๐	๓,๖๑๐	๓,๙๘๗	๓๗๗	๑๐.๔๔	๐.๑๘	๑๕๐.๔๒	๑๖๖.๑๓
๑๐. ปากรอ	๙.๖๐	๒,๔๑๐	๒,๕๙๘	๑๘๘	๗.๘๐	๐.๐๙	๒๕๑.๐๔	๒๗๐.๖๓
๑๑. ป่าขาด	๙.๕๐	๒,๒๔๘	๒,๖๓๖	๓๘๘	๑๗.๒๖	๐.๑๙	๒๓๖.๖๓	๒๗๗.๔๗
๑๒. พะวง	๓๓.๐๕	๖,๒๙๕	๙,๒๗๔	๒,๙๗๙	๔๗.๓๒	๑.๔๕	๑๙๐.๔๗	๒๘๐.๖๑

(๑)	(๒)	(๓)	(๔)	(๕)	(๖)	(๗)	(๘)	(๙)
๐๑. บำรุงงาน	๓๒.๐๐	๖,๕๖๖	๘,๑๘๗	๑,๖๒๑	๒๔.๖๙	๐.๗๙	๒๐๕.๑๙	๒๔๕.๘๔
๐๒. ไร่แดง	๒๓.๕๐	๒,๖๕๖	๒,๔๕๐	-๒๐๖	-๗.๗๖	-๐.๑๐	๑๑๓.๐๒	๑๐๔.๒๖
๐๕. วัดชุมชน	๑๓.๓๐	๔,๓๘๒	๕,๗๐๘	๑,๓๒๖	๓๐.๒๖	๐.๖๔	๓๒๙.๔๗	๔๒๙.๑๗
๐๖. สะHINGหม้อ	๒๓.๓๐	๗,๐๑๙	๙,๖๙๒	๒,๖๗๓	๓๘.๐๘	๑.๒๙	๓๐๑.๒๔	๔๑๕.๙๗
๐๗. หัวเขา	๒๕.๒๐	๗,๒๐๐	๑๐,๑๙๐	๒,๙๙๐	๔๑.๕๓	๑.๔๕	๒๘๕.๗๑	๔๐๔.๓๗
อำเภอหาดใหญ่	๑,๒๓๐	๑๕๖,๒๙๓	๒๑๗,๐๔๘	๖๐,๗๕๕	๓๘.๘๗	๒๙.๕๐	๑๒๗.๐๗	๑๗๖.๕๖
๑. ทาศใหญ่ ++	๔.๐๐	๔๗,๖๐๔	๖๘,๑๔๒	๒๐,๕๓๘	๔๓.๑๔	๙.๙๗	๕,๙๕๐.๕	๘,๕๑๗.๗๕
๒. คูเฝ้า	๒๗.๐๐	๗,๑๑๔	๗,๒๖๔	๑๕๐	๒.๑๑	๐.๐๗	๒๖๓.๕๘	๒๖๙.๐๔
๓. กวางสัง	๒๐.๐๐	๘,๓๕๐	๑๓,๒๗๒	๔,๙๒๒	๕๘.๙๕	๒.๓๙	๔๑๗.๕	๖๖๓.๖
๔. คลองขี้	๘๖.๐๐	๑๑,๔๐๑	๒๑,๒๕๔	๙,๘๕๓	๘๖.๔๒	๔.๗๘	๑๓๒.๕๗	๒๔๗.๑๔
๕. คลองหลัง	๗๐.๐๐	๒,๑๑๗	๒,๗๘๙	๖๗๒	๓๑.๗๔	๐.๓๓	๓๐.๒๔	๓๙.๘๔
๖. คลองแห	๓๐.๐๐	๕,๓๙๐	๗,๐๓๙	๑,๖๔๙	๓๐.๕๙	๐.๘๐	๑๗๙.๖๗	๒๓๕.๖๓
๗. คลองหอยโข่ง	๑๗๔.๐๐	๓,๔๗๔	๕,๔๗๐	๑,๙๙๖	๕๗.๕๖	๐.๙๗	๑๙.๙๗	๓๑.๔๕
๘. คลองอุตะเกา	๔.๐๐	๑,๒๘๓	๑,๖๓๖	๓๕๓	๒๗.๕๑	๐.๑๗	๓๒๐.๗๕	๔๐๙.๐๐
๙. ฉลุง	๑๒๓.๐๐	๒,๐๒๑	๓,๐๕๖	๑,๐๓๕	๕๑.๒๑	๐.๕๐	๑๖.๔๓	๒๔.๘๕
๑๐. ทำข้าม	๓๐.๐๐	๔,๕๒๕	๕,๔๖๓	๘๓๘	๒๐.๗๓	๐.๕๖	๑๕๐.๘๓	๑๘๒.๑๐
๑๑. ทำข้าง	๗๕.๐๐	๗,๘๙๐	๙,๙๑๘	๒,๐๒๘	๒๕.๗๐	๐.๙๘	๑๐๕.๒	๑๓๒.๒๕

(๑)	(๒)	(๓)	(๔)	(๕)	(๖)	(๗)	(๘)	(๙)
๑๖. หุ้งขมื่น	๒๕.๐๐	๒,๓๔๑	๓,๑๙๕	๘๕๕	๓๖.๕๘	๐.๕๒	๙๓.๖๕	๑๒๗.๘๐
๑๗. หุ้งใหญ่	๓๕.๐๐	๒,๕๘๖	๓,๓๕๗	๗๖๑	๒๙.๕๓	๐.๓๗	๗๖.๐๖	๙๘.๕๕
๑๘. หุ้งดำเสา	๑๕๓.๐๐	๔,๗๗๙	๗,๕๓๙	๓,๑๖๐	๖๖.๑๒	๑.๕๕	๓๑.๒๕	๕๑.๘๙
๑๙. หุ้งลาน	๑๕๒.๐๐	๖,๘๑๘	๙,๕๓๙	๒,๗๒๑	๓๙.๙๑	๑.๓๒	๕๕.๘๖	๖๒.๗๖
๑๖. นาทม่อม	๑๗.๐๐	๔,๐๒๔	๔,๙๓๖	๙๑๒	๒๒.๖๖	๐.๕๕	๒๓๖.๗๑	๒๙๐.๓๕
๑๗. น้ำน้อย	๕๑.๐๐	๗,๐๑๘	๙,๐๕๓	๒,๐๒๕	๒๘.๘๕	๐.๙๘	๑๓๗.๖๑	๑๗๗.๓๑
๑๘. บางกล้า	๑๘.๐๐	๓,๑๕๐	๓,๕๗๒	๓๓๒	๑๐.๕๗	๐.๑๖	๑๗๕.๕๕	๑๙๒.๘๙
๑๙. บ้านพรุ	๕๒.๐๐	๘,๙๐๘	๑๒,๑๕๕	๓,๒๓๗	๓๖.๓๕	๑.๕๗	๑๗๑.๓๑	๒๓๓.๕๖
๒๐. บ้านหาร	๗.๐๐	๒,๒๕๗	๒,๕๘๘	๓๕๑	๑๕.๑๘	๐.๑๗	๓๒๑.๐๐	๓๖๙.๗๑
๒๑. พะตุง	๕๕.๐๐	๘,๓๑๕	๙,๘๘๑	๑,๕๖๖	๑๘.๘๓	๐.๗๖	๑๘๕.๗๘	๒๑๙.๕๘
๒๒. พิจิตร	๑๗.๐๐	๒,๙๕๕	๓,๕๓๓	๕๘๘	๑๖.๕๗	๐.๒๕	๑๗๓.๒๕	๒๐๑.๙๕
๒๓. แม่ทอม	๑๒.๐๐	๒,๐๐๓	๒,๒๒๗	๒๒๕	๑๑.๑๘	๐.๑๒	๑๖๖.๙๒	๑๘๕.๕๘
อำเภอระโนด	๕๖๗.๗๕	๖๗,๖๖๕	๘๕,๕๐๗	๑๗,๗๕๒	๒๖๖.๒๒	๘.๖๒	๑๑๙.๑๘	๑๕๐.๕๓
๑. ระโนด	๓๙.๒๓	๙,๒๑๕	๑๐,๑๙๘	๙๘๓	๑๐.๖๗	๐.๕๘	๒๓๕.๙๑	๒๕๙.๙๕
๒. คลองแดน	๖๘.๗๐	๕,๗๕๕	๗,๖๖๓	๑,๙๐๙	๓๓.๑๘	๐.๙๓	๘๓.๗๖	๑๑๑.๕๕
๓. ตะเคียน	๑๓๖.๑๐	๘,๕๗๓	๑๐,๕๕๑	๒,๐๖๘	๒๕.๕๑	๑.๐๐	๖๒.๒๖	๗๗.๕๕
๔. ท่าบอน	๕๓.๖๖	๕,๘๒๕	๗,๘๙๕	๒,๐๗๑	๓๕.๕๖	๑.๐๒	๑๑๙.๖๙	๑๖๒.๒๕

(๑)	(๒)	(๓)	(๔)	(๕)	(๖)	(๗)	(๘)	(๙)
๕. บ้านใหม่	๕๐.๓๖	๖,๔๓๖	๘,๒๗๙	๑,๘๔๓	๒๘.๖๔	๐.๘๙	๑๒๗.๘๑	๑๖๔.๓๙
๖. บ่อตัก	๒๔.๒๐	๕,๑๓๕	๖,๖๑๙	๑,๔๘๔	๒๘.๘๙	๐.๗๒	๒๑๒.๑๙	๒๗๓.๕๑
๗. ปากแตรระ	๒๒.๘๐	๓,๐๘๕	๔,๑๑๔	๑,๐๒๙	๓๓.๓๔	๐.๕๒	๑๓๕.๓๑	๑๘๐.๔๔
๘. พังยาง	๒๓.๕๐	๓,๔๓๖	๔,๐๘๘	๖๖๒	๑๙.๒๗	๐.๓๒	๑๔๖.๒๑	๑๗๔.๓๘
๙. ระบาย	๒๗.๔๐	๔,๓๖๔	๖,๐๖๕	๑,๗๐๑	๓๘.๙๘	๐.๘๓	๑๕๙.๒๗	๒๒๑.๓๕
๑๐. รั้วสน	๓๐.๕๖	๔,๐๗๓	๓,๕๘๓	-๔๙๐	-๑๒.๐๓	-๐.๒๕	๑๓๓.๙๘	๑๑๗.๘๖
๑๑. เกาะใหญ่	๔๓.๗๐	๕,๑๒๖	๙,๑๓๒	๔,๐๐๖	๗๘.๑๕	๑.๙๕	๑๑๗.๒๙	๒๐๘.๙๗
๑๒. โรง	๒๐.๐๐	๓,๙๗๒	๓,๙๖๒	-๑๐	-๐.๒๕	-๐.๐๑	๑๙๘.๖๐	๑๙๘.๑๐
๑๓. เขียงผล	๓๒.๗๐	๒,๗๗๒	๓,๒๕๘	๔๘๖	๑๗.๕๓	๐.๒๕	๘๘.๗๗	๙๙.๖๓
ถ้า เกอรัคภูมิ	๑,๐๒๘.๐๐	๔๙,๔๖๐	๖๒,๕๑๘	๑๓,๐๕๘	๒๖.๔๐	๖.๓๕	๔๘.๐๗	๖๐.๗๖
๑. กำแพงเพชร	๑๒๒.๐๐	๗,๔๐๘	๙,๖๗๘	๒,๒๗๐	๓๐.๖๔	๑.๑๐	๖๐.๗๒	๗๙.๓๓
๒. กูหาใต้	๕๒.๐๐	๖,๓๐๕	๙,๖๗๙	๓,๓๗๔	๕๓.๕๑	๑.๖๔	๑๒๑.๒๕	๑๘๖.๑๓
๓. ความไร่	๔๐.๐๐	๔,๓๗๐	๔,๘๒๖	๔๕๖	๑๐.๕๓	๐.๒๒	๑๐๙.๒๕	๑๒๐.๖๕
๔. ท่าชะม่วง	๖๑๖.๐๐	๙,๕๓๕	๑๓,๓๙๒	๓,๘๕๗	๕๐.๕๓	๑.๘๗	๑๕.๔๘	๒๑.๗๕
๕. บางเขรียง	๗๒.๐๐	๔,๘๙๔	๕,๗๒๒	๘๒๘	๑๖.๙๒	๐.๔๐	๖๗.๙๗	๗๙.๔๔
๖. รั้วภูมิ	๕๕.๐๐	๘,๖๖๑	๑๐,๒๔๔	๑,๕๘๓	๑๘.๒๘	๐.๗๗	๑๕๗.๕๗	๑๘๖.๒๕
๗. ความภู	๔๒.๐๐	๔,๐๐๐	๕,๐๒๐	๑,๐๒๐	๒๕.๕	๐.๕๙	๙๕.๒๘	๑๑๙.๕๒

(๑)	(๒)	(๓)	(๔)	(๕)	(๖)	(๗)	(๘)	(๙)
๘. หัวขี้เหล็ก	๓๐.๐๐	๔,๒๘๗	๓,๙๕๗	-๓๓๐	๗.๖๘	-๐.๑๖	๑๕๒.๘๐	๑๓๑.๘๐
อำเภอสะเคา	๑,๐๘๘.๐๐	๔๐,๕๑๖	๕๙,๕๒๕	๑๙,๐๐๙	๕๖.๘๒	๙.๒๓	๓๗.๒๔	๕๕.๗๑
๑. ปริก	๑๗๔.๐๐	๘,๐๐๔	๘,๖๕๒	๖๔๘	๘.๐๙	๐.๓๑	๕๖.๐๐	๔๙.๗๒
๒. พังลา	๑๗๐.๐๐	๑๒,๗๐๗	๑๙,๒๗๖	๖,๕๖๙	๕๑.๖๙	๓.๑๙	๗๔.๗๕	๑๑๓.๓๙
๓. ลำน้ำแก้ว	๓๘๒.๐๐	๖,๒๕๘	๙,๗๕๐	๓,๔๙๒	๕๕.๘๐	๑.๖๙	๑๖.๓๘	๒๕.๕๒
๔. หุ้งหมอ	๓๑๕.๐๐	๕,๕๘๑	๑๑,๐๕๗	๕,๔๗๖	๙๘.๑๒	๒.๖๖	๑๗.๗๒	๓๕.๑๐
๕. สะเคา ⁺⁺	๔๗.๐๐	๗,๙๖๖	๑๐,๗๙๐	๒,๘๒๔	๓๕.๕๕	๑.๓๗	๑๖๙.๕๙	๒๒๙.๕๗
อำเภอเทพา	๑,๐๘๖.๘๘	๓๑,๒๔๙	๔๑,๘๑๐	๑๐,๕๖๑	๓๓.๓๗	๕.๐๘	๒๘.๘๔	๓๘.๕๗
๑. เทพา	๓๑๕.๕๐	๖,๒๘๗	๗,๙๑๔	๑,๖๒๗	๒๕.๖๘	๐.๗๖	๑๙.๙๖	๒๕.๐๘
๒. เกาะสะบ้า	๒๑๑.๒๑	๒,๕๒๔	๓,๕๖๗	๙๔๓	๓๗.๓๖	๐.๕๖	๑๑.๙๕	๑๖.๕๑
๓. ท่าม่วง	๑๑๘.๕๐	๖,๗๑๕	๙,๕๕๐	๒,๘๓๕	๔๒.๒๒	๑.๓๘	๕๖.๖๗	๘๐.๕๙
๔. ปากบาง	๕๕.๒๓	๓,๒๘๘	๕,๕๕๕	๑,๒๕๗	๓๘.๒๓	๐.๖๑	๖๐.๖๓	๘๓.๘๑
๕. ลำไพล	๘๖.๖๘	๕,๗๘๙	๖,๖๖๙	๑,๘๘๐	๕๐.๕๓	๐.๙๓	๕๕.๗๙	๗๖.๙๕
๖. รั้งใหญ่	๑๑๘.๗๑	๕,๙๖๕	๕,๕๘๐	๖๑๕	๑๒.๓๙	๐.๓๑	๕๑.๘๓	๕๗.๐๑
๗. สกอม	๑๘๒.๐๕	๒,๘๑๑	๕,๐๘๕	๑,๒๗๔	๕๕.๓๒	๐.๖๒	๑๕.๕๕	๒๒.๕๕

(๑)	(๒)	(๓)	(๔)	(๕)	(๖)	(๗)	(๘)	(๙)
อำเภอสะบ้าย้อย	๔๐๘.๐๐	๒๐,๙๔๘	๒๙,๙๕๕	๘,๘๐๗	๔๒๐.๐๔	๔.๒๘	๕๑.๓๔	๗๒.๙๓
๑. สะบ้าย้อย	๓๒.๐๐	๓,๗๙๖	๕,๖๘๖	๑,๘๙๐	๔๙.๗๙	๐.๙๒	๑๑๘.๖๓	๑๗๗.๖๙
๒. เขาแดง	๔๐.๐๐	๑,๘๑๒	๒,๕๕๓	๗๓๑	๔๐.๓๔	๐.๓๕	๒๐.๑๓	๒๘.๒๖
๓. พูหา	๔๕.๐๐	๒,๗๕๘	๓,๒๕๖	๔๙๘	๑๘.๐๖	๐.๒๕	๖๑.๒๙	๗๒.๓๖
๔. จะแหน	๓๓.๐๐	๒,๘๗๔	๔,๑๑๓	๑,๒๓๙	๕๓.๑๑	๐.๖๐	๘๗.๐๙	๑๒๕.๖๔
๕. หุ้งพอ	๔๔.๐๐	๒,๕๖๘	๓,๖๙๒	๑,๑๒๔	๕๓.๗๗	๐.๕๕	๕๘.๓๗	๘๓.๙๑
๖. บาไทย	๙๘.๐๐	๑,๐๕๖	๑,๖๙๘	๖๕๒	๖๐.๗๙	๐.๓๑	๑๐.๗๘	๑๗.๓๓
๗. บ้านโหนด	๓๘.๐๐	๒,๙๓๖	๔,๑๑๙	๑,๑๘๓	๔๐.๒๙	๐.๕๗	๗๗.๒๖	๑๐๘.๓๘
๘. เขียน	๒๘.๐๐	๓,๑๕๘	๔,๖๔๘	๑,๕๐๐	๕๗.๖๕	๐.๗๓	๑๑๒.๕๓	๑๖๖.๐๐
อำเภอจะนะ	๕๐๒.๐๐	๔๓,๘๕๑	๖๐,๐๕๔	๑๖,๒๐๓	๓๖.๙๕	๗.๘๗	๘๗.๓๕	๑๑๙.๖๓
๑. บ้านนา	๕๕.๐๐	๙,๗๕๕	๑๕,๐๙๗	๕,๓๕๒	๕๔.๙๒	๒.๕๙	๑๗๗.๑๘	๒๗๕.๕๙
๒. ชุนตักทวาย	๑๔.๐๐	๑,๗๓๒	๑,๙๕๓	๒๒๑	๑๒.๗๖	๐.๑๑	๑๑๕.๕๗	๑๓๐.๒๐
๓. ภู	๓๑.๐๐	๒,๑๘๘	๓,๐๒๖	๘๓๘	๓๘.๒๙	๑.๕๑	๗๐.๕๘	๙๗.๖๑
๔. แคน	๓๙.๐๐	๑,๗๘๓	๑,๘๗๒	๘๙	๔.๙๙	๐.๐๕	๕๕.๗๒	๕๘.๐๐
๕. คลองเปี้ยะ	๓๔.๐๐	๑,๙๒๗	๓,๕๙๐	๑,๕๖๓	๘๑.๑๑	๐.๗๖	๕๖.๖๘	๑๐๒.๖๕
๖. จะโหนด	๓๘.๐๐	๓,๒๗๖	๔,๗๒๘	๑,๕๕๒	๕๕.๓๒	๐.๗๑	๘๖.๒๑	๑๒๕.๕๒
๗. ท่าหมอไทร	๒๙.๐๐	๖,๑๓๑	๖,๒๑๘	๘๗	๑.๕๒	๐.๐๕	๒๑๑.๕๑	๒๑๕.๕๑

(๑)	(๒)	(๓)	(๔)	(๕)	(๖)	(๗)	(๘)	(๙)
๘. นาทับ	๓๘.๐๐	๒,๓๔๑	๔,๕๘๓	๓,๒๔๒	๑๓๘.๔๕	๑.๕๗	๖๑.๖๑	๑๕๖.๕๒
๙. นาหว่า	๖๒.๐๐	๒,๓๔๖	๔,๐๔๑	๑,๗๐๕	๗๒.๖๘	๐.๘๓	๓๗.๘๔	๖๕.๓๔
น้ำขาว	๕๙.๐๐	๑,๘๕๓	๒,๕๐๕	๖๕๒	๓๕.๒๑	๐.๓๒	๓๑.๕๑	๕๒.๕๖
ป่าชิง	๒๓.๐๐	๒,๐๗๑	๒,๖๕๖	๕๘๕	๒๘.๒๕	๐.๒๘	๙๐.๐๕	๑๑๕.๙๘
๑๒. สะกอม	๒๓.๐๐	๑,๙๖๕	๔,๓๖๘	๒,๔๐๓	๑๒๒.๒๙	๑.๑๗	๘๕.๕๓	๑๘๙.๙๑
๑๓. สะพานไม้แก่น	๕๖.๐๐	๖,๕๙๓	๔,๕๐๗	๑,๙๘๖	๓๐.๕๙	๐.๙๖	๑๑๕.๙๕	๘๐.๘๘
อำเภอนาทวี	๙๓๙.๐๐	๒๐,๖๑๔	๓๐,๑๑๔	๙,๕๐๐	๕๖.๐๙	๕.๖๐	๒๑.๙๕	๓๒.๐๗
๑. นาขี้รี	๕๖.๐๐	๔,๑๗๙	๗,๒๗๗	๓,๐๙๘	๗๕.๑๓	๑.๕๐	๗๕.๖๓	๑๒๙.๙๕
๒. คลองทราย	๑๓๒.๐๐	๑,๕๗๒	๒,๗๓๙	๑,๒๖๗	๘๖.๐๗	๐.๖๒	๑๑.๑๕	๒๐.๗๕
๓. ฉาง	๑๕.๐๐	๒,๑๕๘	๒,๗๒๕	๕๗๗	๒๖.๘๖	๐.๒๘	๑๕๓.๒	๑๘๑.๖๗
๔. ทำประตู่	๙๐.๐๐	๑,๒๕๙	๒,๐๐๘	๗๕๙	๖๐.๗๗	๐.๓๗	๑๓.๘๘	๒๒.๓๑
๕. ทับช้าง	๑๒๐.๐๐	๒,๓๕๙	๓,๒๕๑	๙๐๒	๓๘.๓๙	๐.๕๔	๑๙.๕๘	๒๗.๐๙
๖. นาหมอศรี	๙.๐๐	๑,๕๙๙	๑,๘๒๒	๒๒๓	๑๓.๙๕	๐.๑๑	๑๗๗.๖๗	๒๐๒.๕๘
๗. ประกอบ	๑๖๘.๐๐	๑,๙๑๙	๒,๕๑๗	๕๙๘	๓๑.๑๖	๐.๒๙	๑๑.๕๒	๑๕.๙๘
๘. ปลักหนู	๑๕๕.๐๐	๒,๘๙๖	๓,๕๕๐	๖๕๕	๒๒.๒๕	๐.๓๑	๑๘.๘๑	๒๒.๙๙
๙. สะท้อน	๑๙๕.๐๐	๒,๘๐๓	๔,๒๓๕	๑,๕๓๒	๕๑.๐๙	๐.๖๙	๑๕.๓๗	๒๑.๗๒

(๑)	(๒)	(๓)	(๔)	(๕)	(๖)	(๗)	(๘)	(๙)
อำเภอสิงหนคร	๙๐.๒๔	๔๑,๑๐๑	๔๕,๕๔๑	๕,๕๔๐	๑๐.๘๐	๒.๑๖	๔๕๕.๕๖	๕๐๔.๖๗
๑. สสิงหนคร	๘.๕๐	๓,๐๖๖	๔,๕๕๖	๑,๔๙๐	๕๘.๕๕	๐.๗๒	๓๖๐.๗๑	๕๓๖.๐๐
๒. กระดังงา	๗.๕๐	๓,๕๕๐	๓,๗๔๒	๒๙๒	๘.๕๖	๐.๑๔	๔๙๐.๐๖	๕๓๑.๕๓
๓. กุขุด	๑๒.๐๗	๖,๑๓๔	๕,๘๙๗	๒๓๗	๓.๘๖	๐.๑๒	๕๐๘.๒๐	๕๘๘.๕๗
๔. คลองวี	๘.๖๗	๔,๑๒๔	๔,๔๘๙	๓๖๕	๘.๘๕	๐.๑๘	๕๗๔.๖๖	๕๑๗.๗๖
๕. ชุมพล	๙.๒๖	๔,๔๑๐	๔,๖๗๐	๒๖๐	๕.๘๙	๐.๑๓	๕๗๖.๒๔	๕๐๔.๓๒
๖. หีหลวง	๗.๕๐	๓,๕๕๘	๓,๗๐๒	๒๔๔	๗.๐๖	๐.๑๒	๕๖๑.๐๗	๕๔๓.๖๐
๗. ท่าหิน	๑๑.๗๐	๕,๑๐๙	๕,๓๕๗	๒๔๘	๖.๐๔	๐.๑๒	๓๕๑.๒๑	๓๗๒.๓๙
๘. บ่อตาน	๗.๕๐	๓,๐๓๑	๓,๕๓๐	๕๙๙	๑๖.๕๖	๐.๒๔	๕๐๙.๕๙	๕๗๗.๐๓
๙. บ่อแดง	๖.๙๐	๓,๑๓๘	๓,๖๘๓	๕๔๕	๑๗.๓๗	๐.๒๖	๕๕๕.๗๘	๕๓๓.๗๗
๑๐. วัดจันทร์	๕.๙๐	๓,๑๒๐	๓,๖๐๕	๕๘๕	๑๕.๕๕	๐.๒๔	๖๓๖.๗๔	๗๓๕.๗๑
๑๑. สนามชัย	๖.๓๐	๓,๐๖๑	๓,๓๑๐	๒๔๙	๘.๑๓	๐.๑๒	๕๘๕.๘๗	๕๒๕.๔๑
จังหวัดสงขลา	๗,๓๒๑.๒๓	๕๘๖,๕๕๔	๗๙๒,๔๗๗	๒๐๕,๙๓๓	๓๕.๑๑	๑๐๐.๐๐	๘๐.๑๒	๑๐๘.๒๔

หมายเหตุ :

++ ตำบลที่เป็นเทศบาล

+ ตำบลที่เป็นสุขาภิบาลทั้งหมดหรือบางส่วน

- ที่มา :
- (๒) พื้นที่ระดับตำบลวัดจากแผนที่จังหวัด มาตรฐาน ส่วน ๑: ๕๐,๐๐๐ ของหน่วยแผนที่ สำนักงานสถิติแห่งชาติ
เปรียบเทียบกับตัวเลขของที่ทำการปกครองจังหวัดสงขลา
 - (๓) ข้อมูลประชากรรายตำบล จังหวัดสงขลา จากสำมะโนรายตำบล
 - (๔) ข้อมูลจากแบบรายงานจำนวนราษฎร ประจำเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ สงขลา จากแผนกทะเบียนราษฎร
กรมการปกครอง
 - (๕) ผลลัพธ์ของ (๔) - (๓)
 - (๖) ผลลัพธ์ของ $\frac{(๕) \times ๑๐๐}{\text{ผลรวม (๕)}}$
 - (๗) ผลลัพธ์ของ (๓) \div (๒)
 - (๘) ผลลัพธ์ของ (๕) \div (๒)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓.๓ การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๒๐ (ดูตารางที่ ๓.๑๑)

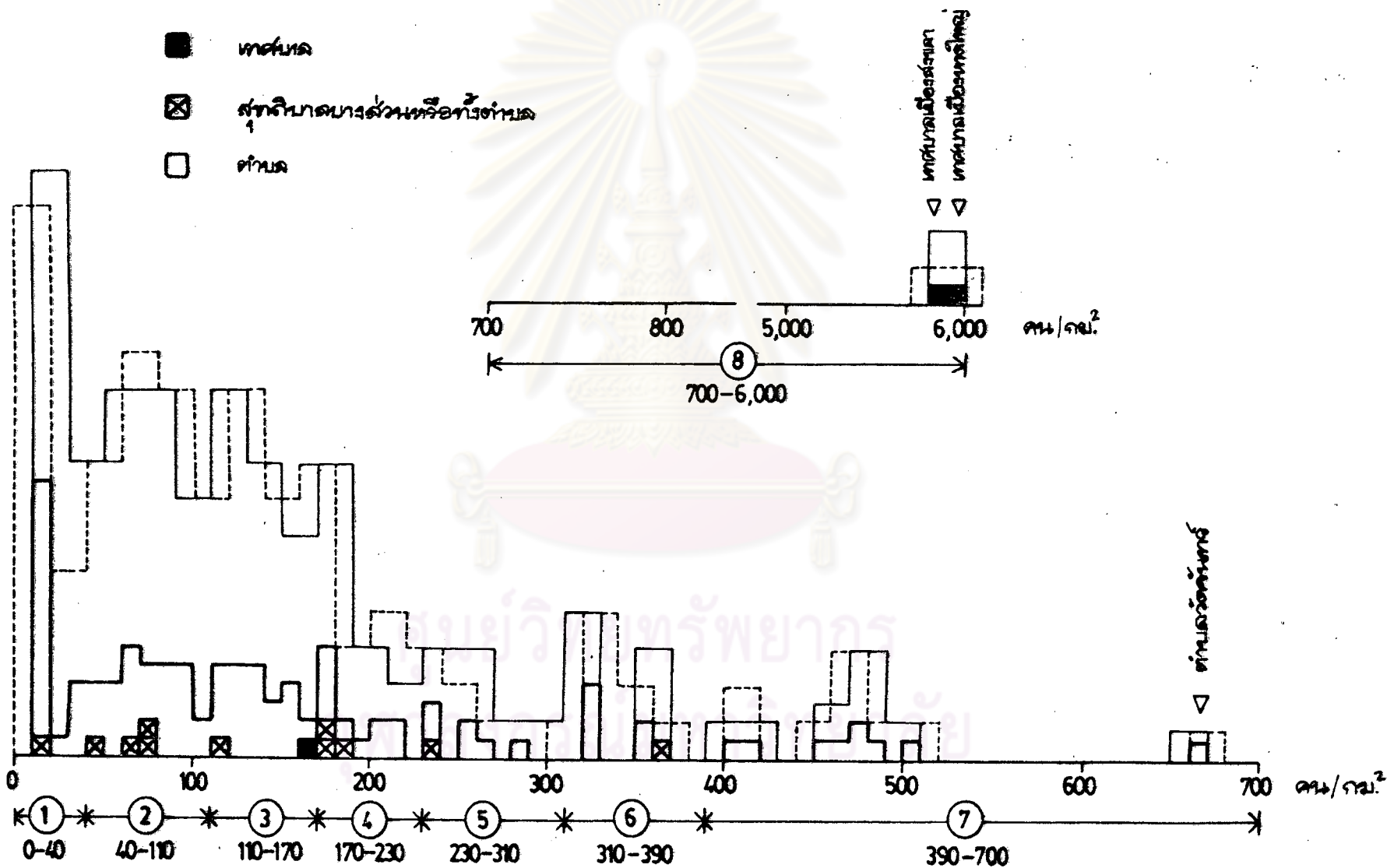
ในปี ๒๕๐๔ จังหวัดสงขลามีพลเมืองทั้งสิ้น ๔๘๖,๕๔๔ คน และในปี ๒๕๒๐ ได้เพิ่มขึ้นเป็น ๗๘๒,๔๗๗ คน แสดงว่าในช่วง ๑๖ ปีได้เพิ่มขึ้น ๒๐๕,๙๓๓ คนหรือ ร้อยละ ๓๕.๑๑ เฉลี่ยแล้วเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ ๒.๙ ต่อปี สำหรับการเติบโตของประชากรในระดับอำเภอและตำบลนั้น จะเห็นว่าอำเภอทั้งหมดมีอัตราการเพิ่มประชากรสูงกว่าระดับจังหวัด อำเภอเมืองมีประชากรเพิ่มมากที่สุด คือ เฉลี่ยร้อยละ ๓.๓ ต่อปี รองลงมาคือ อำเภอหาดใหญ่ มีประชากรเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๓.๒ ต่อปี และอำเภอสติงพระ มีประชากรเพิ่มน้อยที่สุดเพียงเฉลี่ยร้อยละ ๐.๙ ต่อปีเท่านั้น ส่วนในเขตพื้นที่ระดับตำบลนั้น ตำบลบ่ออย่างซึ่งเป็นที่ตั้งของเทศบาลเมืองสงขลา มีประชากรเพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ เฉลี่ยร้อยละ ๕.๑ ต่อปี เนื่องจากเป็นเมืองศูนย์กลางการบริหาร การปกครอง การศึกษา และเมืองท่าส่งออกของจังหวัด อันอาจเป็นสาเหตุทำให้เกิดการย้ายถิ่นสูง ตำบลหาดใหญ่ซึ่งเป็นที่ตั้งของเทศบาลเมืองหาดใหญ่ มีประชากรเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน คือ เฉลี่ยร้อยละ ๓.๖ ต่อปี ทั้งนี้เนื่องจากหาดใหญ่เป็นเมืองธุรกิจการค้าและศูนย์กลางการคมนาคมของภาคใต้ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ตั้งจุดให้มีการโยกย้ายถิ่นเข้าไปอยู่ในเขตเมืองหาดใหญ่ ส่วนตำบลที่มีประชากรลดลง ได้แก่ ตำบลร่ำแดง วัดสนโรง ห้วยลึก สะพานไม้แก่น และคูขุด ซึ่งสันนิษฐานว่าสภาพทางธรรมชาติไม่เอื้ออำนวยในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะพื้นที่ทางการเกษตรมีจำกัด และผลผลิตทางประมงได้ลดลง ประชากรจึงจำเป็นต้องอพยพโยกย้ายไปหาแหล่งงานในบริเวณอื่น และจากตารางที่ ๓.๑๐ คาดว่าในอนาคตอัตราการเพิ่มของประชากรในเมืองจะมีมากกว่าในชนบท และย่อมมีผลให้เกิดการโยกย้ายประชากรจากชนบทเข้าสู่เมืองมากขึ้น เนื่องจากการหาแหล่งงานดังกล่าวแล้ว

๓.๔ การกระจายตัวของประชากรในพื้นที่ (ดูตารางที่ ๓.๑๑ แผนภูมิ ๓.๓ และ ๓.๔ แผนที่ ๓.๙, ๓.๑๐ และ ๓.๑๑)

การกระจายตัวของประชากรในพื้นที่นั้น พิจารณาได้จากความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ ซึ่งโดยทั่วไปมีหน่วยเป็นคน/กม.^๒ ข้อมูลที่นำมาใช้วิเคราะห์ในรายละเอียดได้ ก็คือ ข้อมูลระดับตำบล ซึ่งเมื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกันแล้ว จะได้ภาพรวมของการกระจายตัวของประชากรในพื้นที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

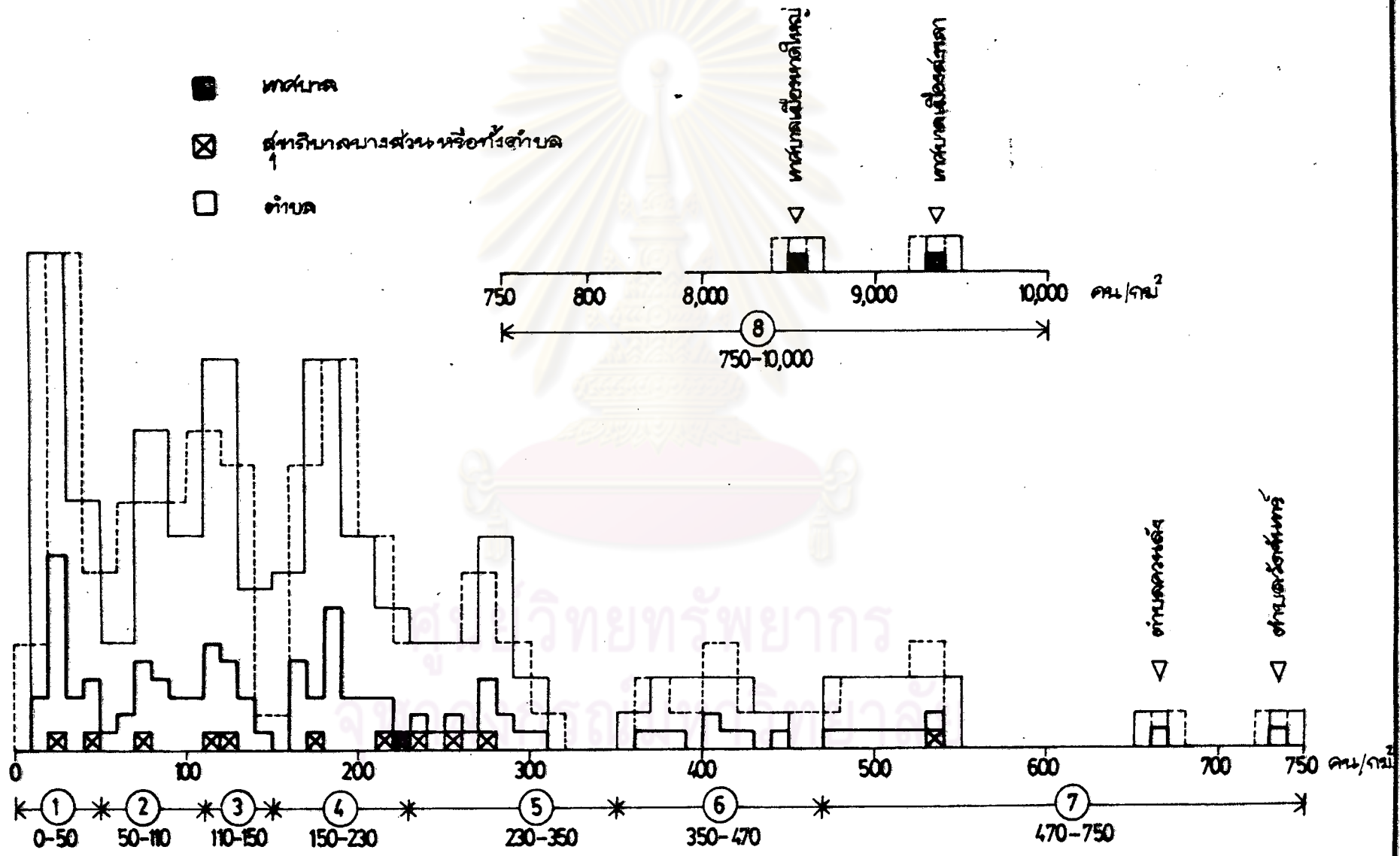
สำหรับการจำแนกกลุ่มความหนาแน่นของประชากรระดับตำบลนั้น ได้จากการแบ่งด้วย

กลุ่มตำบลแบ่งตามความหนาแน่นของประชากร พ.ศ. 2509 ของจังหวัดลพบุรี

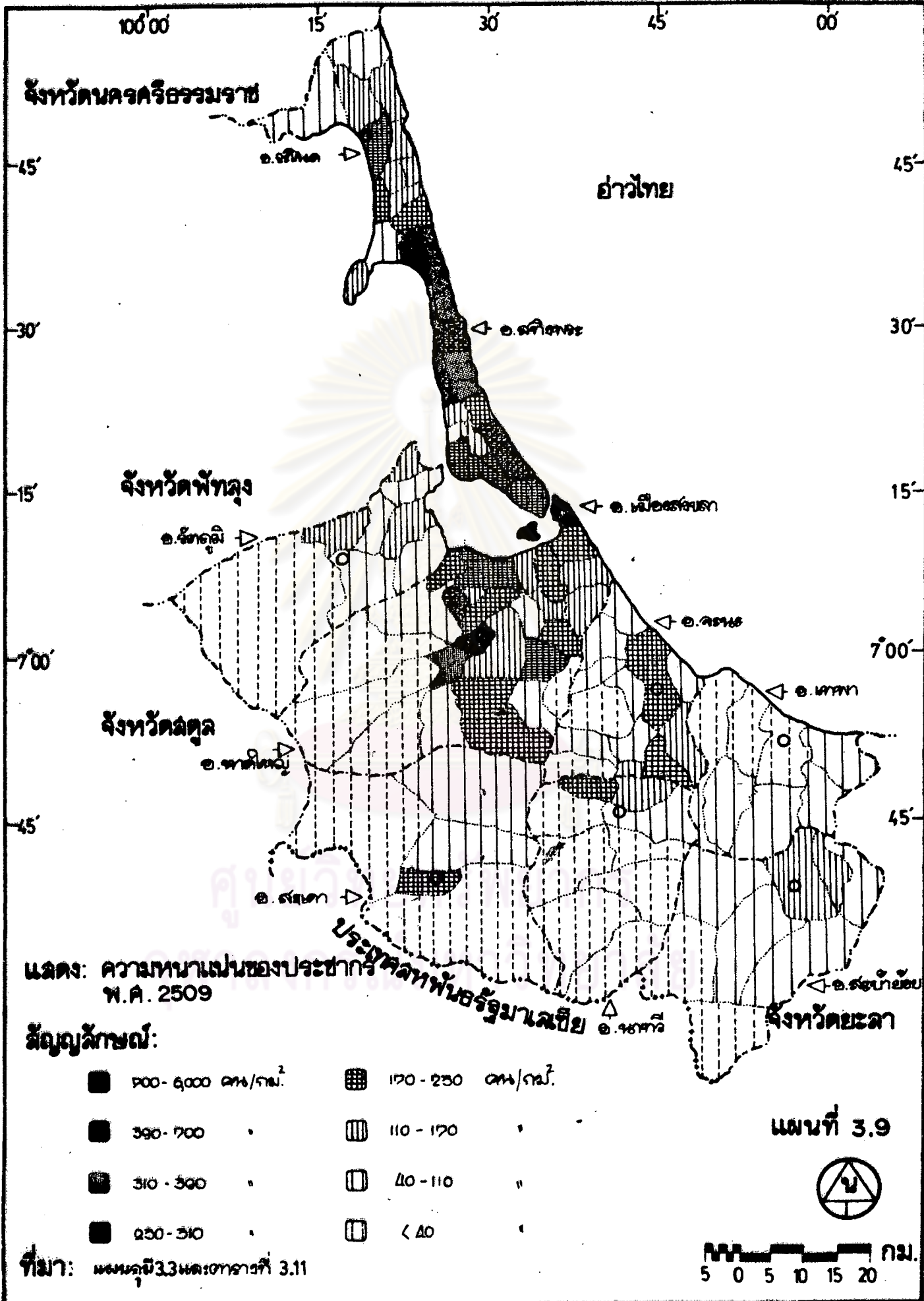

ที่มา: ตารางที่ 3.11 (ข้อที่ 8)

กลุ่มตำบลแบ่งตามความหนาแน่นของประชากร พ.ศ. 2520 ของจังหวัดลพบุรี

ที่มา: ตารางที่ 3.11 [ข้อที่ ๑]

แสดง: ความหนาแน่นของประชากร
พ.ศ. 2509

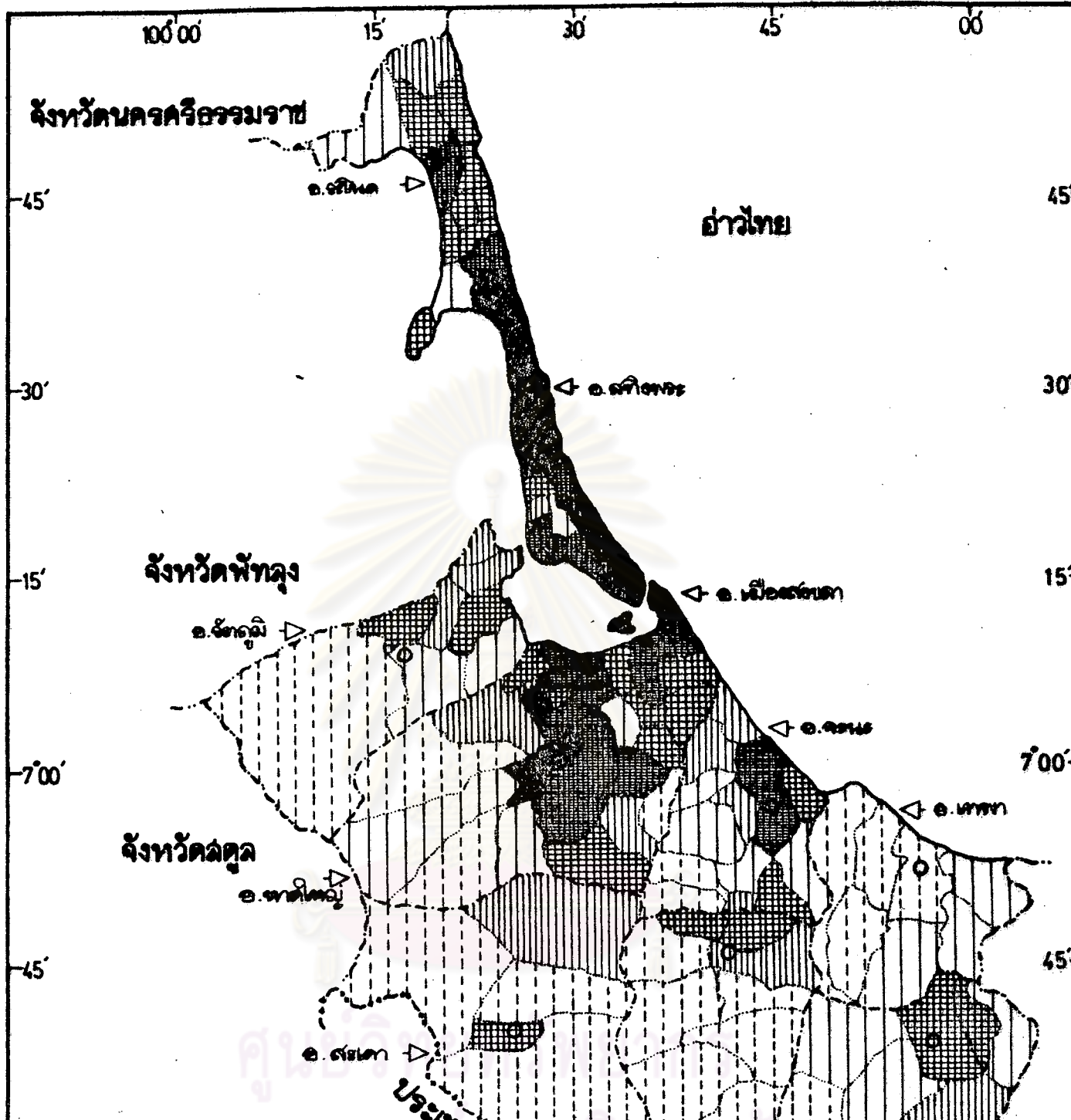
สัญลักษณ์:

■ 700 - 9,000 คน/กม. ²	▩ 170 - 230 คน/กม. ²
■ 390 - 700 " "	▨ 110 - 170 " "
■ 310 - 390 " "	▧ 40 - 110 " "
■ 250 - 310 " "	▦ < 40 " "

แผนที่ 3.9

ที่มา: แผนที่ 3.3 และตารางที่ 3.11

แสดง: ความหนาแน่นของประชากร
พ.ศ. 2520

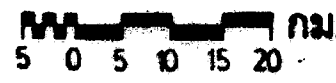
สัญลักษณ์:

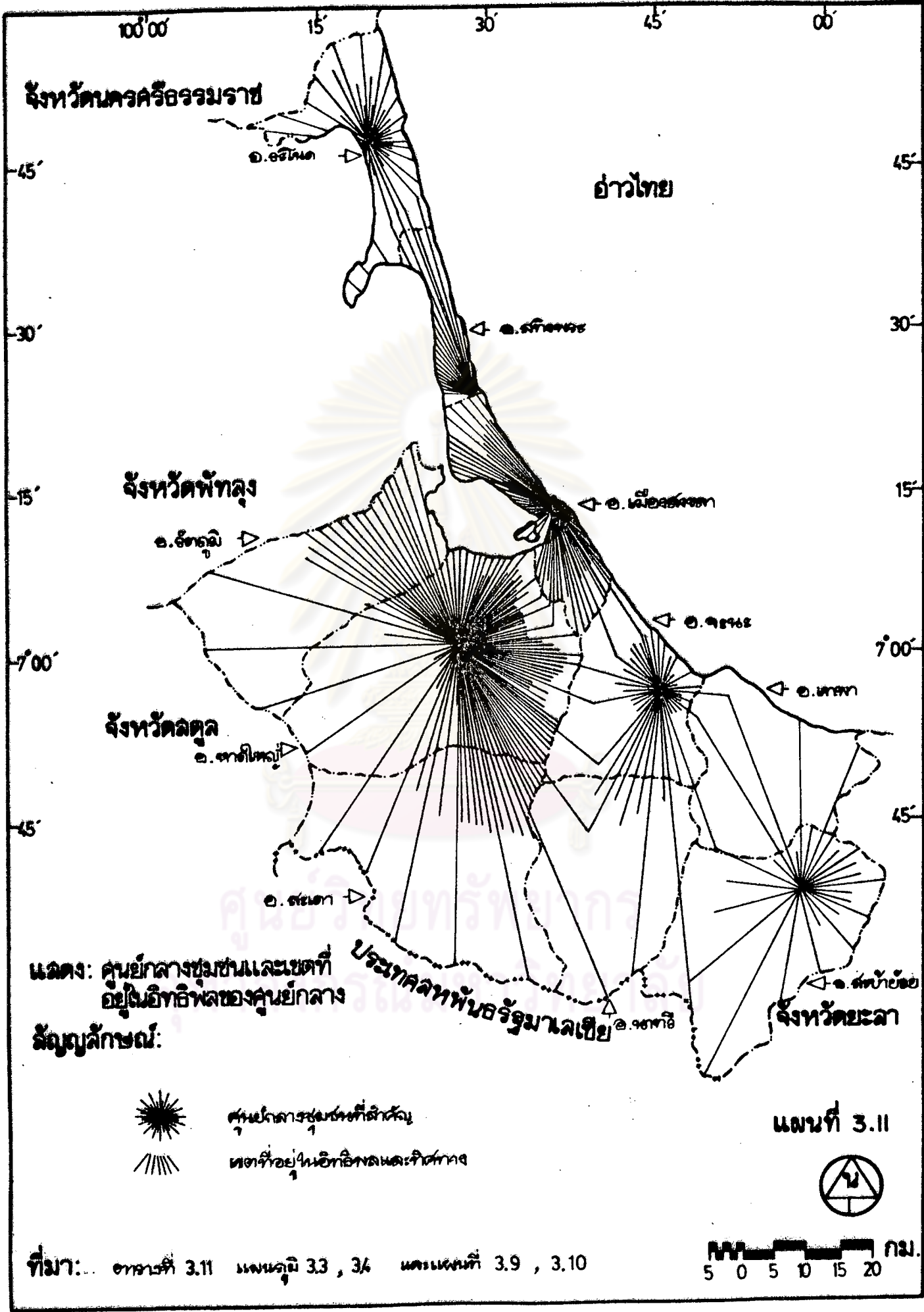
■ ๗50-10,000 คน/ก.ม. ²	▨ 100-250 คน/ก.ม. ²
■ ๗๕๐-๑๗๐ " "	▨ 110-150 " "
■ 360-๗๕๐ " "	▨ ๕๐-๘๐ " "
■ 250-350 " "	▨ <50 " "

แผนที่ 3.10

ที่มา: แผนที่ 3.4 และตารางที่ 3.11

วิธีประมาณความถี่ของความหนาแน่นของประชากรที่ควรอยู่ในพวกเดียวกัน (แผนภูมิ ๓.๓ และ ๓.๔) ซึ่งในปี ๒๕๐๔ แบ่งได้ ๘ กลุ่ม และในปี ๒๕๒๐ แบ่งได้ ๘ กลุ่มเช่นเดียวกัน โดยมีความแตกต่างของความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่น้อยกว่า ๔๐ คน/กม.^๒ จนถึงมากกว่า ๘,๐๐๐ คนต่อ. กม.^๒ ซึ่งมองเห็นความแตกต่างได้ค่อนข้างชัดเจน ในระหว่างพื้นที่เขตเทศบาล สุขาภิบาล และพื้นที่ตำบลที่อยู่นอกเขต

ในปี ๒๕๐๔ พบว่า เทศบาลเมืองสงขลาและเทศบาลเมืองหาดใหญ่ อยู่ในกลุ่มที่มีความหนาแน่นประชากรในระดับสูงสุดของจังหวัด คือ ประมาณ ๔,๘๐๕ คน/กม.^๒ และ ๔,๔๕๑ คน/กม.^๒ ตามลำดับ เทศบาลตำบลสะเดาอยู่ในกลุ่มที่มีความหนาแน่นประชากรปานกลาง ส่วนเขตสุขาภิบาลจะกระจายตัวกันอยู่ทั่วไป เป็นที่น่าสังเกตว่าบรรดากลุ่มตำบลที่มีความหนาแน่นประชากรระดับสูง จะจับกลุ่มกันอยู่บริเวณรอบๆ ทะเลสาบสงขลา โดยมีศูนย์กลาง คือ เทศบาลเมืองสงขลา และเทศบาลเมืองหาดใหญ่ ส่วนกลุ่มตำบลที่มีความหนาแน่นประชากรอยู่ในระดับต่ำ จะกระจายกันอยู่รอบนอกขึ้นไปทางทิศเหนือ และลงมาทางทิศใต้ของตัวจังหวัด (แผนที่ ๓.๕)

ในปี ๒๕๒๐ กลุ่มตำบลต่างๆ เริ่มมีการกระชับและแยกกันเด็ดขาดมากขึ้นกว่าในปี ๒๕๐๔ และพื้นที่ที่มีประชากรหนาแน่นที่สุด เปลี่ยนจากเทศบาลเมืองหาดใหญ่มาเป็นเทศบาลเมืองสงขลา โดยเทศบาลเมืองสงขลาที่มีความหนาแน่นประชากร ๘,๓๕๓ คน/กม.^๒ และเทศบาลเมืองหาดใหญ่มีความหนาแน่นประชากร ๘,๔๑๗ คน/กม.^๒ ในปี ๒๕๒๐ นี้กลุ่มตำบลที่มีความหนาแน่นประชากรระดับสูงจะจับกลุ่มอยู่บริเวณรอบๆ ทะเลสาบสงขลาเช่นเดียวกัน (แผนที่ ๓.๑๐)

จากผลการวิเคราะห์ความหนาแน่นของประชากรในปี ๒๕๒๐ เปรียบเทียบกับปี ๒๕๐๔ จะแสดงให้เห็นแหล่งศูนย์กลางชุมชนและเขตที่อยู่ในอิทธิพลของศูนย์กลางค่อนข้างชัดเจน ดังแสดงในแผนที่ ๓.๑๑ ศูนย์กลางชุมชนที่สำคัญ ได้แก่ เทศบาลเมืองสงขลา ซึ่งมีความหนาแน่นประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเป็นทั้งเมืองท่าส่งออก เมืองศูนย์กลางการบริหาร การปกครอง และการศึกษาของจังหวัด อิทธิพลของเทศบาลเมืองสงขลาได้แผ่เข้าครอบคลุมพื้นที่รอบริมฝั่งทะเลสาบสงขลาติดกับเขตอำเภอหาดใหญ่ และเข้าไปในเขตอำเภอจะนะบางส่วน

ศูนย์กลางชุมชนที่สำคัญที่สุดอีกแห่งหนึ่งของจังหวัด คือ เทศบาลเมืองหาดใหญ่ ซึ่งมีอิทธิพลกว้างไกลที่สุด นอกจากจะครอบคลุมเขตอำเภอหาดใหญ่ทั้งหมดแล้ว ยังมีอิทธิพลแผ่เข้าไปในเขตพื้นที่อำเภอรัตภูมิ เกือบทั้งหมด นอกจากนี้ยังแผ่เข้าไปในเขตอำเภอจะนะบางส่วนและอำเภอ

สะเดาทั้งอำเภอด้วย

ศูนย์กลางชุมชนอีกแห่งคือสุขาภิบาลจะนะ ซึ่งมีอิทธิพลส่วนใหญ่ต่อพื้นที่ในเขตอำเภอจะนะ และข้ามเขตเข้าไปทางตอนเหนือของอำเภอนาทวีบางส่วน ส่วนพื้นที่ทางทิศใต้สุดของจังหวัด เริ่มรวมตัวกันเป็นศูนย์กลางย่อยๆ ในท้องที่เขตสุขาภิบาลสะบ้าย้อย ส่วนสุขาภิบาลระโนดและตำบลวัดจันทร์นั้น ส่วนใหญ่เป็นศูนย์กลางที่มีอิทธิพลภายในเขตพื้นที่อำเภอเท่านั้น

๓.๕ การวัดการกระจายตัวของประชากร (ดูตารางที่ ๗ และ ๘ ภาคผนวก ก. และ แผนภูมิที่ ๓.๕)

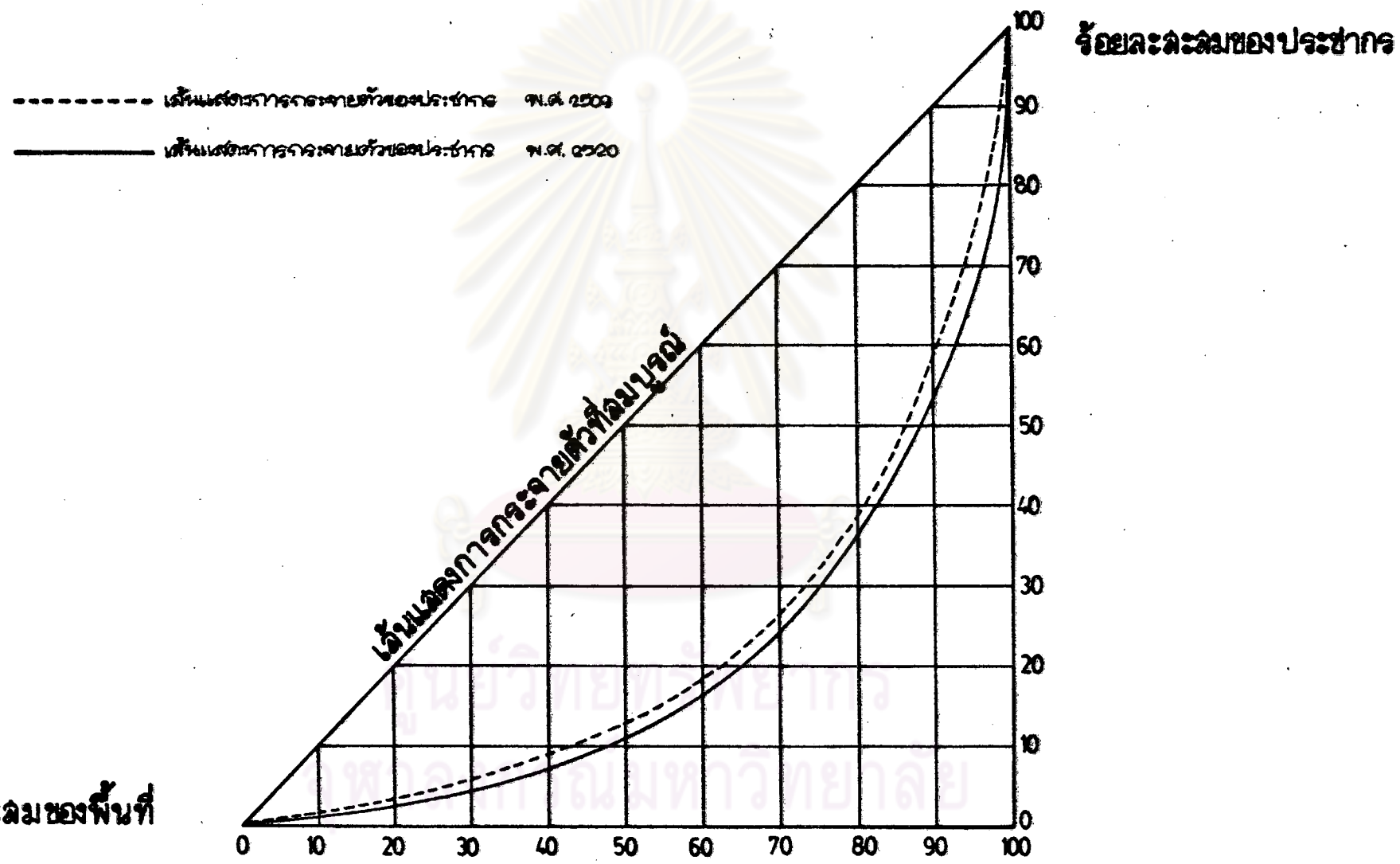
การวัดการกระจายตัวของประชากรในเขตพื้นที่ เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบว่า ประชากรในเขตพื้นที่ต่างๆ มีการรวมตัวหรือกระจายตัวกันอย่างไร ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงการใช้ทรัพยากร การกระจายรายได้ และความเหลื่อมล้ำของสภาพการพัฒนาในพื้นที่ต่างๆ การวัดการกระจายตัวของประชากรในเขตพื้นที่จังหวัดสงขลาในที่นี้ ใช้วิธีการหาค่าดัชนีการรวมตัวของประชากร (Concentration Index)^๑ และ Lorenz Curve^๒ โดยพิจารณาจากความหนาแน่นของประชากรในระดับตำบล ตามสูตร

$$\text{ดัชนีการรวมตัวของประชากร} = \frac{\text{ผลรวมร้อยละสะสมของพื้นที่} - \text{ผลรวมร้อยละสะสมของประชากร}}{\text{ผลรวมร้อยละสะสมของพื้นที่}}$$

^๑ค่าดัชนีการรวมตัวของประชากร จะเปลี่ยนแปลงอยู่ระหว่าง ๐ ถึง ๑ ถ้าค่าดัชนีการรวมตัวเข้าใกล้ ๑ แสดงว่ามีการรวมตัวของประชากรสูง แต่ถ้าค่าดัชนีการรวมตัวเข้าใกล้ ๐ ก็แสดงว่ามีการรวมตัวของประชากรต่ำหรือมีการกระจายตัวของประชากรสูงนั่นเอง

^๒การกระจายตัวของประชากรใน Lorenz Curve พิจารณาจากเส้นแสดงการกระจายตัวที่สมบูรณ์ ถ้าเส้นโค้งแสดงการกระจายตัวของประชากรที่สร้างขึ้น เข้าใกล้เส้นแสดงการกระจายตัวที่สมบูรณ์มากเท่าใด ก็ยิ่งแสดงว่ามีการกระจายตัวของประชากรในพื้นที่มากเท่านั้น

LORENZ CURVES แสดงการกระจายตัวของประชากรในระดับตำบลของจังหวัดสงขลา พ.ศ. 2509-2520

ที่มา: ตารางที่ 7 และ 8 ภาคผนวก ก.

สำหรับการกระจายตัวของประชากรในเขตพื้นที่จังหวัดสงขลา ในปี ๒๕๐๙ นั้นยังไม่ทั่วถึงนัก มีความแตกต่างของความหนาแน่นของประชากร ระหว่างเขตตำบลที่มีความหนาแน่นสูงสุดและต่ำสุดถึง ๕๔๑ เท่าตัว คือ เทศบาลเมืองหาดใหญ่ มีความหนาแน่นของประชากรสูงสุด ๕,๔๕๑ คน/กม.^๒ ในขณะที่ตำบลบาโหยมีความหนาแน่นของประชากรเพียง ๑๑ คน/กม.^๒ เท่านั้น ค่าดัชนีการรวมตัวของประชากรในเขตพื้นที่จังหวัดสงขลาในปี ๒๕๐๙ เท่ากับ ๐.๔๓๔๕

ในปี ๒๕๒๐ ลักษณะของการกระจายตัวของประชากรในเขตพื้นที่จังหวัดสงขลา ก็ยังคงมีลักษณะเท่าโครงเหมือนปี ๒๕๐๙ แต่มีการรวมตัวของประชากรเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ความแตกต่างของความหนาแน่นของประชากรระหว่างเขตตำบลที่มีความหนาแน่นสูงสุดกับต่ำสุด เป็น ๖๖๔ เท่าตัว คือ เทศบาลเมืองสงขลา มีความหนาแน่นของประชากรสูงสุด ๔,๓๕๓ คน/กม.^๒ และตำบลประกอบมีความหนาแน่นของประชากรต่ำสุด ๑๔ คน/กม.^๒ ค่าดัชนีการรวมตัวของประชากรในเขตพื้นที่จังหวัดสงขลาในปี ๒๕๒๐ เท่ากับ ๐.๔๔๓๔

จากค่าดัชนีการรวมตัวของประชากรที่คำนวณได้ข้างต้น จะเห็นว่า การกระจายตัวของประชากรในเขตพื้นที่จังหวัดสงขลายังไม่ทั่วถึงพอ มีการรวมตัวกันค่อนข้างมากในพื้นที่บางแห่ง และน้อยในอีกพื้นที่บางแห่ง อย่างไรก็ตามการกระจายตัวในปี ๒๕๒๐ เส้นโค้งเริ่มโค้งออกจากเส้น แสดงการกระจายตัวที่สมบูรณ์มากขึ้น ซึ่งย่อมหมายความว่าสภาพความเป็นเมืองมีมากขึ้น ผลที่จะเกิดตามมาคาดว่าจะมีการอพยพเคลื่อนย้ายของประชากร จากพื้นที่กึ่งพัฒนาไปยังพื้นที่ที่มีการพัฒนาสูงกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตชุมชนเมืองสงขลาและหาดใหญ่ ซึ่งเป็นศูนย์กลางชุมชนที่สำคัญของจังหวัด หรือมีเดะนั้นก็เป็นการอพยพเคลื่อนย้ายไปยังเขตพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาสูงในต่างจังหวัดต่อไป

๓.๖ การเพิ่มของประชากรในพื้นที่ และบริเวณที่มีจำนวนประชากรเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเปลี่ยนแปลงข้ามาก ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๙-๒๕๒๐

๓.๖.๑ บริเวณพื้นที่ที่รับการเพิ่มของประชากรเป็นส่วนใหญ่ (ดูแผนภูมิ ๓.๖ และแผนที่ ๓.๑๒)

บริเวณพื้นที่ที่รับการเพิ่มประชากรเป็นส่วนใหญ่ พิจารณาจากร้อยละของการเพิ่มประชากร เมื่อเทียบกับยอดรวมการเพิ่มประชากรทั้งจังหวัด พบลักษณะที่สำคัญของพื้นที่ที่รับการเพิ่ม

ของประชากร เป็นส่วนใหญ่ คือ

กลุ่มที่รับการเพิ่มประชากรมากที่สุดคือ กลุ่มของตำบลขนาดใหญ่ ความสูง คอหงษ์ บ้านพรุ หุ่นลาน หุ่นดำเล่า ท่าชะมวง และคูหาใต้ มีประชากรเพิ่มขึ้น ๕๑,๖๖๒ คน หรือร้อยละ ๒๕.๑ ของการเพิ่มทั้งจังหวัด สาเหตุที่สำคัญของการเพิ่มประชากรในบริเวณนี้ เนื่องจากชุมชนเมืองหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางการค้าและบริการและศูนย์กลางคมนาคมที่สำคัญของจังหวัดและภาค ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา มีการขยายแหล่งงานมากมาย เป็นต้นว่า โรงงานอุตสาหกรรม และกิจการโรงแรมที่ขยายตัวเพื่อรับนักท่องเที่ยว จึงเป็นสิ่งจูงใจให้ประชากรเข้าไปทำมาหากินเป็นจำนวนมากในบริเวณดังกล่าว

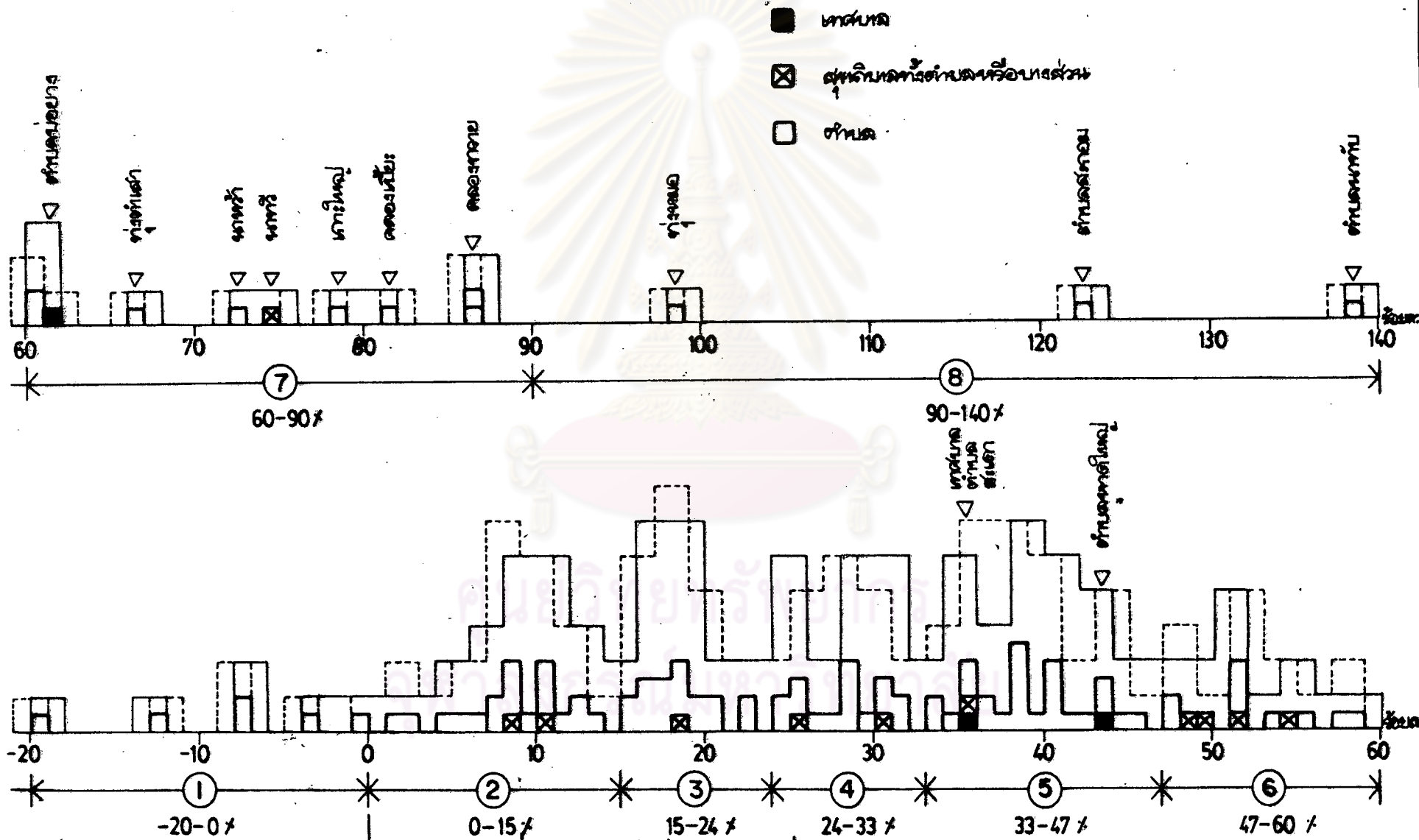
กลุ่มที่รับการเพิ่มประชากรรองลงมา คือ กลุ่มของตำบลบ่ออย่าง เขารูปร่าง พะวง และหัวเขา มีประชากรเพิ่มขึ้น ๓๒,๘๔๙ คน หรือร้อยละ ๑๕.๕ สาเหตุที่สำคัญของการเพิ่มประชากรในบริเวณนี้ เนื่องจากเทศบาลเมืองสงขลาเป็นศูนย์กลางทางการบริหาร การปกครอง การศึกษา และเมืองท่าส่งออกของจังหวัดและภาค มีแหล่งงานมากพอสำหรับดึงดูดประชากรจากถิ่นอื่น แต่เขตเทศบาลเองไม่สามารถขยายตัวได้อีกแล้ว เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านภูมิประเทศ จึงมีการขยายตัวไปยังบริเวณรอบนอกที่อยู่ข้างเคียง คือ ตำบลเขารูปร่าง พะวง และหัวเขา ดังกล่าวแล้ว

กลุ่มตำบลสะเดา พังลา หุ่นมอ และสำนักแต้ว มีประชากรเพิ่มขึ้น ๑๘,๓๖๑ คน หรือร้อยละ ๘.๙ กลุ่มตำบลนาทับและบ้านนา มีการเพิ่มของประชากร ๘,๕๔๔ คน หรือร้อยละ ๔.๑ ซึ่งสาเหตุที่สำคัญของสองบริเวณดังกล่าวคงเนื่องมาจากการขยายพื้นที่ทำกินทางการเกษตร มีการทำลายป่าเพื่อปลูกยางพารามากขึ้น นอกจากนี้จากการขยายตัวของเส้นทางคมนาคม ทำให้ประชากรอพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนมากขึ้น

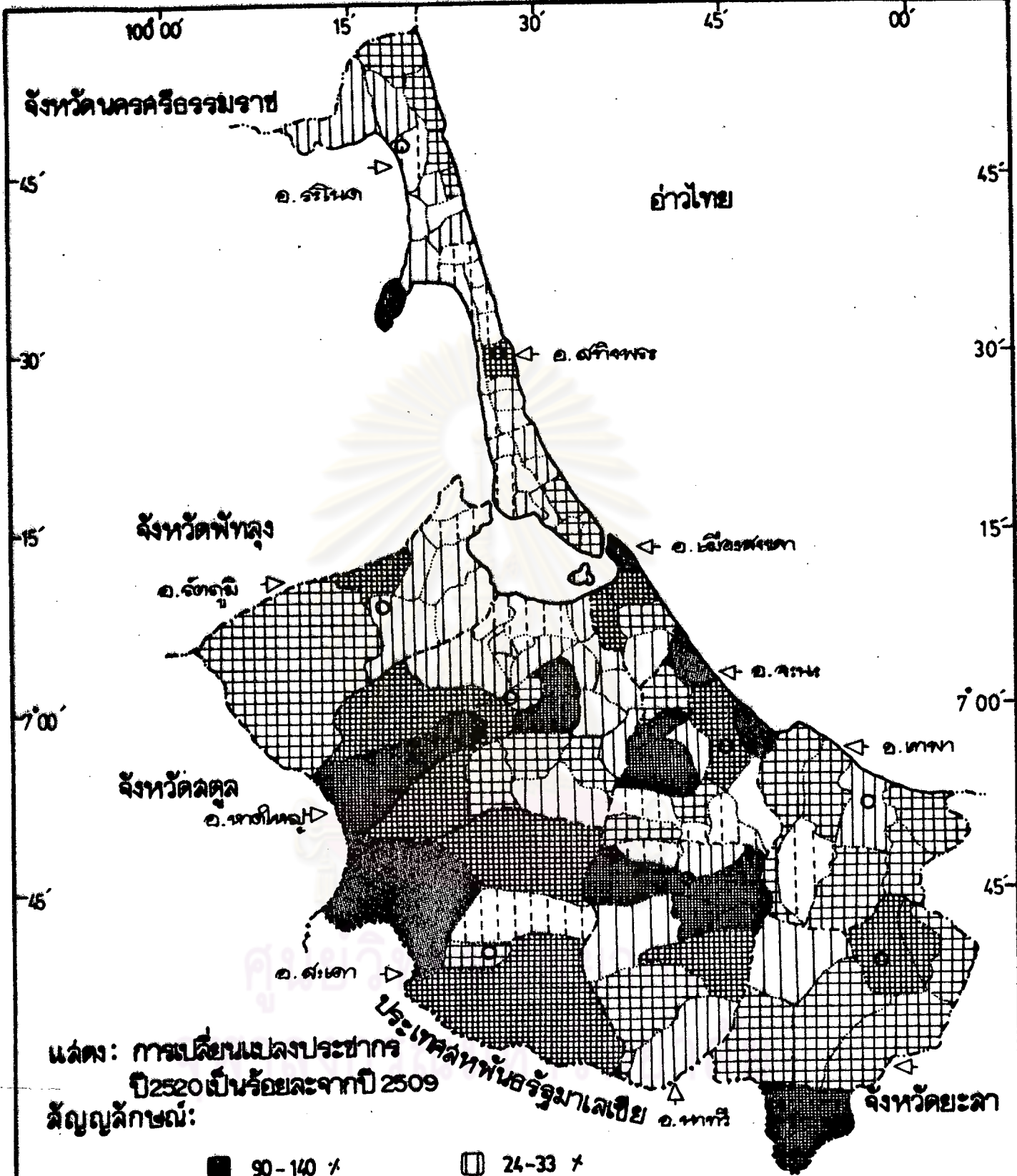
๓.๖.๒ พื้นที่ที่มีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (Active Area) (ดูแผนภูมิ ๓.๗ แผนที่ ๓.๑๓ และตารางที่ ๓.๑๑)

บริเวณพื้นที่ที่มีการเพิ่มของประชากรอย่างรวดเร็วนี้ ส่วนใหญ่ยังอยู่ในบริเวณใกล้เคียงหรือบริเวณเดียวกับพื้นที่ที่มีประชากรเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากในช่วงเวลาเดียวกัน มีข้อสังเกตอยู่สองกรณี คือ มักเกิดขึ้นในท้องที่ที่มีพื้นที่ป่าไม้เหลืออยู่มาก กับท้องที่ที่บริการขนส่งของ

การเพิ่มประชากรเขตตำบลในพ.ศ. 2520 เป็นร้อยละจากจำนวนประชากรพ.ศ. 2509 ของจังหวัดลพบุรี

ที่มา: ตารางที่ 3.11 (ข้อที่ ๐)

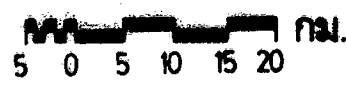
แหล่ง: การเปลี่ยนแปลงประชากร
ปี 2520 เป็นร้อยละจากปี 2509
สัญลักษณ์:

■ 90-140 %	□ 24-33 %
■ 60-90 %	□ 15-24 %
▣ 47-60 %	□ 0-5 %
▣ 33-47 %	□ < 0 %

แผนที่ 3.13

ที่มา: ตารางที่ 3.11 และแผนที่ 3.7

ประชากรในเขตชุมชนที่มีความหนาแน่นของประชากรสูง สำหรับกรณีแรกจะพบว่าแม้จะมีอัตราการเพิ่มของประชากรสูง แต่จำนวนประชากรไม่สัมพันธ์กับพื้นที่มากนัก เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นป่าไม้และมีการทำลายป่าลง เพื่อขยายพื้นที่ทำกินทางการเกษตร เช่น ต่าบลทุ่งหนอ สะกอม และนาทับ ซึ่งมีความหนาแน่นของประชากรเพียง ๓๕, ๑๘๙ และ ๑๔๖ คน/กม.^๒ ตามลำดับ แต่มีอัตราเพิ่มของประชากรเป็นร้อยละ ๙๘.๑, ๑๒๒.๓ และ ๑๓๘.๕ ตามลำดับ เป็นต้น สำหรับกรณีที่สองพบว่าอัตราการเพิ่มของประชากรอยู่ในระดับกลางๆ ที่เห็นได้ชัด คือ ต่าบลคองหงษ์ซึ่งมีประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ ๘๖.๔ เป็นบริเวณที่รองรับการล้นของประชากรจากชุมชนเมืองหาดใหญ่

นอกจากนี้บริเวณที่มีจำนวนประชากรสูงมาก แต่เนื่องจากมีความหนาแน่นของประชากรสูงมากเช่นเดียวกัน จึงทำให้การเพิ่มของประชากรอยู่ในระดับกลางๆ เช่น เทศบาลเมืองหาดใหญ่ ในช่วงเวลา ๑๒ ปี มีประชากรเพิ่มขึ้น ๒๐,๕๓๘ คน หรือร้อยละ ๕๓.๑ และเทศบาลเมืองสงขลามีประชากรเพิ่มขึ้นถึง ๒๓,๕๑๗ คน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๖๑.๑ ทั้งสองบริเวณจึงเป็นการเพิ่มของประชากรจำนวนมากที่สุดในจังหวัด ทั้งนี้เนื่องจากมีปัจจัยดึงดูดดังกล่าวแล้ว

๓.๖.๓ พื้นที่ที่มีประชากรเพิ่มขึ้นช้ามากและพื้นที่ที่มีประชากรลดลง (Passive Area) (ดูแผนภูมิ ๓.๗ แผนที่ ๓.๑๓ และตารางที่ ๓.๑๑)

ส่วนใหญ่ของพื้นที่ดังกล่าวตั้งอยู่ระหว่างบริเวณที่มีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญ ๒ ประการ คือ ประการแรกเนื่องจากพื้นที่ข้างเคียงซึ่งอยู่ในความสนใจของประชาชนมากกว่า ดึงดูดประชาชนในพื้นที่เหล่านี้ออกไป ประการที่สองเนื่องจากพื้นที่ทางการเกษตรขยายตัวไม่ออก และท้องที่มีประชากรเพิ่มขึ้นน้อยมาก หรือลดลง เหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเขตพื้นที่ที่ประชากรมีอาชีพหลักทำการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ และทำการประมง พื้นที่ที่มีประชากรลดลง เช่น ต่าบลสะพานไม้แก่น วัดสน รำแดง ห้วยลึก กูซุด และโรง ซึ่งมีประชากรลดลงร้อยละ ๒.๕, ๑.๐, ๐.๖, ๐.๓ และ ๐.๒ ต่อปี ตามลำดับ ส่วนพื้นที่ที่มีการเพิ่มประชากรช้ามาก เช่น ต่าบลท่าหมอไทร แด ปากรอ และเกาะยอ ซึ่งมีประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ ๐.๑, ๐.๔, ๐.๖ และ ๐.๗ ต่อปี ตามลำดับ บริเวณที่มีประชากรเพิ่มขึ้นช้ามากและลดลงนี้ เป็นเขตที่มีประชากรย้ายถิ่นฐานออกมากกว่าย้ายเข้า หรือประกอบกับประชากรตายมากกว่าเกิด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเสียเปรียบและด้อยในคุณภาพของพื้นที่กว่าพื้นที่ข้างเคียง จึงสมควรที่จะได้รับการพัฒนาเป็นพิเศษ เพื่อที่จะดึงดูดให้ประชาชนสนใจพื้นที่เหล่านี้มากขึ้น

๔. บริการทางสังคม

๔.๑ การศึกษา

จังหวัดสงขลานั้นนับเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภาคใต้ มีโรงเรียนและสถาบันการศึกษาทุกระดับ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๕ (๒๕๒๐-๒๕๒๔) ที่ได้กำหนดจะยกระดับการศึกษาของภูมิภาคนี้ให้สูงขึ้น โดยการส่งเสริมการศึกษาระดับสูงขึ้นที่สงขลา คือ มหาวิทยาลัย วิทยาลัยครู วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาลัยเกษตรกรรม และวิทยาลัยพยาบาล เป็นต้น

จังหวัดสงขลามีการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยอยู่ ๒ แห่งด้วยกัน คือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (วิทยาเขตหาดใหญ่) ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองหาดใหญ่ประมาณ ๔.๕ กิโลเมตร เปิดสอนในสาขา วิทยาศาสตร์ แพทยศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ อีกแห่งคือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (วิทยาเขตสงขลา) ตั้งอยู่ในตัวเมืองสงขลา นอกจากนี้มีวิทยาลัยอีก ๔ แห่งในตัวเมืองสงขลา คือ วิทยาลัยครู วิทยาลัยพยาบาล วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา และวิทยาลัยอาชีวศึกษา นอกจากนี้ยังมีการศึกษาระดับประถมและมัธยม ซึ่งอาจจะแบ่งได้เป็นสถานศึกษาของรัฐบาลมี ระดับอนุบาล ๑ แห่ง ระดับประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ๔๖๘ แห่ง ระดับประถมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ๖ แห่ง ระดับมัธยมศึกษา ๒๔ แห่ง และโรงเรียนราษฎร์อีก ๖๔ แห่ง^๑

จากระดับการศึกษา เช่นนี้ทำให้ผู้เรียนในจังหวัดสงขลาไม่จำเป็นต้องขนขวายเข้าไปศึกษาต่อที่กรุงเทพมหานคร และมีโอกาสดีในการเลือกเรียนระดับสูงในจังหวัดสงขลานั้นเอง อย่างไรก็ตามโอกาสเช่นนี้ย่อมเปิดกว้างสำหรับผู้เรียนทั่วไปในภาคใต้ด้วย นับว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดอีกประการหนึ่งในการสกัดกั้นจำนวนผู้อพยพจากภาคใต้ เข้าสู่กรุงเทพมหานคร

๔.๒ การสาธารณสุข

การจัดบริการด้านสาธารณสุขของจังหวัดสงขลา อยู่ในขั้นที่มีสถานบริการมากที่สุดของภาคใต้ โดยมีรายละเอียดสถานบริการสาธารณสุขดังต่อไปนี้

^๑ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กองวางแผนภาค, แผนพัฒนาจังหวัดสงขลา ประจำปี ๒๕๒๒. (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๒๑), หน้า ๑๔-๑๖.

โรงพยาบาล	๗	แห่ง
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด	๑	แห่ง
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ	๑๐	แห่ง
ศูนย์การแพทย์และอนามัย	๔	แห่ง
สถานีอนามัย	๕๒	แห่ง
สำนักงานผดุงครรภ์	๕๓	แห่ง
ศูนย์กำจัดไข้มา เล เรียบ	๑	แห่ง
ศูนย์ระบาดวิทยาภาคใต้	๑	แห่ง
ศูนย์สุขภาพบาลเขต ๔ สงขลา	๑	แห่ง
หน่วยชั้นสูตรสาธารณสุข	๑	แห่ง

นอกจากนี้ยังมีโรงพยาบาลและคลินิกของเอกชน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในตัวเมืองสงขลาและ
หาดใหญ่อีกหลายแห่ง และให้การบริการทั่วไปแก่ประชากรในเมืองและในท้องถิ่นที่อยู่ห่างไกล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุป

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของจังหวัดสงขลาเป็นที่ราบลุ่ม และพื้นที่สูงๆ ต่ำๆ อันประกอบด้วยป่าไม้ สวนยางพารา และภูเขาสูง ซึ่งพื้นที่มี ลักษณะลาดไปทางทะเลสาบสงขลา สภาพเช่นนี้ก่อให้เกิดลักษณะการเพาะปลูกที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ ผลผลิตที่ทำรายได้สูงให้แก่จังหวัด ได้แก่ ข้าว ยางพารา และผลผลิตทางการประมง ผลผลิตทั้งหมดรวมของจังหวัดสงขลา นับว่าสูงเป็นอันดับหนึ่งของภาคใต้ เนื่องจากได้เปรียบตรงที่มีทรัพยากรธรรมชาติมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทะเลสาบสงขลา ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรในน้ำที่มีค่าที่สุดของประเทศ นอกจากนี้จังหวัดสงขลายังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามและดึงดูดนักท่องเที่ยวปีละไม่น้อย รายได้ส่วนใหญ่มาจาก ผลผลิตทางการเกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการบริการ และเนื่องจากเป็นศูนย์กลางการคมนาคมของภาคใต้ ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ จึงทำให้สะดวกในการติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ประกอบกับมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซีย จึงทำให้มีรายได้ส่วนหนึ่งจากการค้ากับต่างประเทศด้วย ผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่ของจังหวัดและภูมิภาคใกล้เคียง ได้ส่งไปขายยังภาคอื่นและต่างประเทศ โดยผ่านทางเรือที่ตัวเมืองสงขลา จากลักษณะดังกล่าวจังหวัดสงขลาจึง เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภาคใต้ ทั้งทางด้านการค้า อุตสาหกรรม และยังเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคอีกด้วย

จังหวัดสงขลา มีประชากรมากที่สุดจังหวัดหนึ่งของภาคใต้ จากการศึกษาพบว่าจำนวนประชากรของจังหวัดเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยประมาณร้อยละ ๒.๕ ต่อปี ชุมชนที่มีความสำคัญยิ่งของจังหวัดสงขลา คือ ชุมชนเทศบาลเมืองสงขลาซึ่งในระยะเวลา ๑๒ ปี มีประชากรเพิ่มขึ้น ๒๓,๔๑๗ คน หรือเฉลี่ยประมาณร้อยละ ๕.๑ ต่อปี นับเป็นบริเวณที่มีการเพิ่มประชากรสูงสุดของจังหวัด รองลงมาคือชุมชนเทศบาลเมืองหาดใหญ่ มีประชากรเพิ่มขึ้น ๒๐,๕๓๘ คน หรือเฉลี่ยประมาณร้อยละ ๓.๖ ต่อปี โดยที่มีปัจจัยดึงดูดที่สำคัญ คือ ชุมชนเมืองสงขลา เป็นเมืองศูนย์กลางการบริหาร การปกครอง การศึกษา และเมืองท่าส่งออกของจังหวัดและภาค ส่วนชุมชนเมืองหาดใหญ่เป็นเมืองศูนย์กลางการค้า และการคมนาคมของจังหวัดและภาคใต้ นอกจากนี้ตัวเมืองสงขลายังมีทิวทัศน์และธรรมชาติที่สวยงามหลายแห่ง ซึ่งมีส่วนช่วยเพิ่มรายได้ให้กับการท่องเที่ยวของจังหวัดปีละไม่น้อย ในอนาคตมีโครงการต่างๆ ของรัฐบาลจะส่งเสริมขึ้นที่จังหวัดสงขลา คาดว่าจะมีผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัด และการเพิ่มของประชากรในตัวจังหวัด โดยเฉพาะชุมชนเมืองสงขลาและหาดใหญ่อย่างแน่นอน